

RAPORT NR 2/4213

Z BADANIA EFEKTYWNOŚCI WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW PRZEZ BENEFICJENTÓW W RAMACH DZIAŁANIA 1.3 TWORZENIE I ROZBUDOWA FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH I GWARANCYJNYCH RPOWŚ NA LATA 2007-2013

Badanie zrealizowane w ramach Działania 11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020 Osi priorytetowej 11. Pomoc Techniczna Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. Informacje ogólne.....	3
1.1 Nazwy i adresy Beneficjentów.....	3
1.2 Nazwa podmiotu przeprowadzającego audyt.....	3
1.3 Imiona, nazwiska i określenie uprawnień członków zespołu audytowego.....	3
1.4 Oświadczenie audytora i członków zespołu o niezależności i poufności.....	4
1.5 Zakres czasowy audytu.....	4
2. Cel i metodyka audytu.....	5
2.1 Cel audytu.....	5
2.2 Podstawy prawne audytu.....	5
2.3 Podmiotowy i przedmiotowy zakres audytu.....	5
2.4 Opis metodyki przeprowadzonego badania.....	6
2.5 Sposób realizacji badania w ramach poszczególnych obszarów badawczych.....	7
2.6 Zastosowane techniki audytu.....	13
3. Ustalenia stanu faktycznego.....	14
3.1.a) Obszar badawczy 1a).....	16
3.1.b) Obszar badawczy 1.b).....	23
3.1.c) Obszar badawczy 1.c).....	25
3.2 Obszar badawczy 2 – Ocena planowanej działalności (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych.....	35
3.3 Obszar badawczy 3 – Analiza jakości świadczonych usług przez Beneficjentów mierzona liczbą zgłoszonych reklamacji przez klientów.....	36
3.4 Obszar badawczy 4 – Analiza liczby niezrealizowanych wniosków o udzielenie pożyczki/poręczenia z uwagi na brak dostępnych środków lub niską wiarygodność finansową wnioskujących podmiotów.....	37
3.5 Obszar badawczy 5 – Ocena potencjału rynku mierzona poprzez wskaźnik wzrostu/spadku liczby MMŚP na danym obszarze na przestrzeni lat 2013-2015.....	39
4. Wykaz zdiagnozowanych uchybień wraz ze wskazaniem sposobu ich eliminacji.....	40
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.....	40
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica.....	40
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.....	40
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach.....	41
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu.....	41
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości.....	41
5. Ustalenie czy zasadne jest pozostawienie środków u Beneficjenta (Funduszu Pożyczkowego/Poręczeniowego), tj. czy posiada zdolność do dalszego efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami finansowymi pochodzącymi ze źródeł publicznych.....	42
Załącznik nr 1. Plany działań Beneficjentów.....	45

1. INFORMACJE OGÓLNE

1.1 Nazwy i adresy Beneficjentów

- a) Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, 25-311 Kielce, ul. św. Leonarda 1/13
 - b) Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica, 26-015 Pierzchnica, ul. Szkolna 28
 - c) Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, 25-311 Kielce, ul. św. Leonarda 1/14
 - d) Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu, 27-600 Sandomierz, pl. Ks. J. Poniatowskiego 2
 - e) Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości, 26-200 Końskie, ul. Staszica 2A
 - f) Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach, 27-200 Starachowice, ul. Mickiewicza 1a
- (zwani dalej „Beneficjentami” lub „Funduszami”)

1.2 Nazwa podmiotu przeprowadzającego audyt

Grupa Gumułka – Audyt Sp. z o.o., Sp. k.

z siedzibą w Katowicach
ul. Matejki Jana 4, 40-077 Katowice,

(zwany dalej „audytorem”)

1.3 Imiona, nazwiska i określenie uprawnień członków zespołu audytowego

Radosław Gumułka – biegły rewident nr ewid. 9972, CIA nr 74001,

Joanna Matuła – biegły rewident nr ewid. 12559,

Krystyna Lewandowska – biegły rewident nr 9306,

Joanna Baran – biegły rewident nr 12276.

1.4 Oświadczenie audytora i członków zespołu o niezależności i poufności

Audytor oraz osoby przeprowadzające audyt spełniają wymagania bezstronności i niezależności w stosunku do Funduszy oraz oświadczają o zachowaniu poufności i nienaruszaniu tajemnic określonych w odrębnych przepisach, w tym tajemnicy przedsiębiorstwa. Stosowne oświadczenia zostały przekazane Zamawiającemu.

1.5 Zakres czasowy audytu

17.10.2016 r. - 14.11.2016 r. - czynności przedaudytowe (opracowanie „Szczegółowego planu przeprowadzenia badania”, kontakt z Beneficjentami, ustalenie harmonogramu realizacji audytów,

15.11.2016 r. - 17.11.2016 r. - czynności audytowe w siedzibie Beneficjentów:

15.11.2016 r. Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o., Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica, Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości,

16.11.2016 r. Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o., Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu, Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt: Pożyczki dla Świętokrzyskich MMŚP),

17.11.2016 r. Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt: Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe),

18.11.2016 r. - 09.12.2016 r. - czynności poaudytowe.

2. CEL I METODYKA AUDYTU

2.1 Cel audytu

Celem audytu była ocena efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013.

Celami szczegółowymi audytu było:

- ustalenie, czy zasadne jest pozostawienie środków u Beneficjenta (Funduszu Pożyczkowego/Poręczeniowego), tj. czy posiada zdolność do dalszego efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami finansowymi pochodzącymi ze źródeł publicznych,
- ocena prawidłowości realizacji projektów, tj. czy realizacja projektu przebiega zgodnie z umową.

2.2 Podstawy prawne audytu

Audyt przeprowadziliśmy zgodnie z:

- powszechnie uznawanymi Międzynarodowymi Standardami Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego,
- umową nr DOA.III.273.67.2016 z dnia 17.10.2016 r. zawartą pomiędzy Województwem Świętokrzyskim – Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego z siedzibą w Kielcach a Grupą Gumułka – Audyt Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w Katowicach.

2.3 Podmiotowy i przedmiotowy zakres audytu

Wykaz projektów realizowanych przez Beneficjentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Wykaz audytowanych projektów

Beneficjent	Tytuł projektu
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Rozszerzenie działalności Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp. z o.o. formą wspierania mikro, małych i średnich przedsiębiorców w Województwie Świętokrzyskim
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	Lokalny Fundusz Pożyczkowy jako zwrotne wsparcie finansowe dla MIKROPRZEDSIĘBIORSTW
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	Dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe

2.4 Opis metodyki przeprowadzonego badania

Zakres audytu objął następujące obszary badawcze:

1. Ocena dotychczasowej działalności beneficjenta

a) Prawidłowość i terminowość realizacji dofinansowanego projektu zgodnie z umową o dofinansowanie projektu oraz właściwymi aktami prawa (w tym: prawidłowość i legalność ponoszonych wydatków; stosowanie zasad należytego zarządzania finansami);

- wiarygodność finansowa (analiza sytuacji finansowej podmiotu);
- sprawozdawczość (ocena przejrzystości funkcjonowania funduszy i ograniczenie ryzyka związanego z pozostawieniem kapitału);
- prawidłowość obsługi projektu w zakresie ewidencjonowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania, jak również środków pozaprojektowych na wyodrębnionych rachunkach bankowych oraz wygenerowanych dochodów na rachunkach bankowych Funduszu;

b) Przeprowadzenie analizy w zakresie:

- kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek),

- wartości pożyczek/poręczeń zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu.

c) Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie:

- weryfikacji poziomu mnożnika w odniesieniu do zaangażowania dodatkowych środków;
- ilości oferowanych produktów, ich atrakcyjność i dostosowanie do potrzeb rynkowych;
- efektywności zarządzania środkami Funduszu w tym również poziomu skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu;
- kosztów zarządzania (efektywność kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika),
- zasięgu działalności Funduszu.

2. Ocenę planowanej działalności (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych.

3. Analizę jakości świadczonych usług przez Beneficjentów mierzona liczbą zgłoszonych reklamacji przez klientów.

4. Analizę liczby niezrealizowanych wniosków o udzielenie pożyczki/poręczenia z uwagi na brak dostępnych środków lub niską wiarygodność finansową wnioskujących podmiotów.

5. Ocenę potencjału rynku mierzona poprzez wskaźnik wzrostu/spadku liczby MMŚP na danym obszarze na przestrzeni lat 2013-2015.

2.5 Sposób realizacji badania w ramach poszczególnych obszarów badawczych

Obszar badawczy 1a) – Ocena dotychczasowej działalności Beneficjenta

Prawidłowość i terminowość realizacji dofinansowanego projektu zgodnie z umową o dofinansowanie projektu oraz właściwymi aktami prawa (w tym: prawidłowość i legalność ponoszonych wydatków; stosowanie zasad należytego zarządzania finansami)

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
1	Czy projekt realizowany jest prawidłowo?	Projekt, który dotychczas realizowany był prawidłowo świadczy o efektywności oraz daje większą rękojmię prawidłowej realizacji w przyszłości	Liczba nieprawidłowości wykrytych w trakcie realizacji projektu Skuteczność działania kontroli wewnętrznej	02, 03, 05, 10, 20, 21	Protokoły z dotychczasowych kontroli i audytów Informacje od Instytucji Zarządzającej Informacje od podmiotu

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

2	Czy projekt realizowany jest terminowo?	Projekt, który dotychczas realizowany był terminowo świadczy o efektywności oraz minimalizuje ryzyko opóźnień Beneficjenta w przypadku pozostawienia kapitału	Opóźnienie w osiągnięciu wskaźników w stosunku do harmonogramu Skuteczność działania kontroli wewnętrznej	02, 03, 05, 10, 20, 21	Sprawozdania z realizacji projektu Informacje od podmiotu
---	---	---	--	------------------------	--

Wiarygodność finansowa (analiza sytuacji finansowej podmiotu)

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
3	Czy podmiot jest wiarygodny finansowo?	Wiarygodność finansowa podmiotu zwiększa prawdopodobieństwo prawidłowej i terminowej realizacji w przypadku pozostawienia kapitału	Podstawowe wskaźniki finansowe	02, 03, 06, 07, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21	Sprawozdania finansowe podmiotu Dane z ksiąg rachunkowych

Sprawozdawczość (ocena przejrzystości funkcjonowania funduszy i ograniczenie ryzyka związanego z pozostawieniem kapitału)

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
4	Czy sprawozdawczość podmiotu jest przejrzysta?	Przejrzystość sprawozdawczości (zarówno z realizacji projektu, jak i rocznych sprawozdań finansowych podmiotu) ogranicza ryzyko związane z pozostawieniem kapitału	Liczba odnoszących się do sprawozdawczości uchybień w trakcie realizacji projektu Poddawanie sprawozdań finansowych ocenie biegłego rewidenta i liczba ewentualnych zastrzeżeń w tych opiniach	02, 03, 05, 10, 20, 21	Protokoły z dotychczasowych kontroli i audytów Informacje od Instytucji Zarządzającej Opinie i raporty z badania sprawozdań finansowych

Prawidłowość obsługi projektu w zakresie ewidencjonowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania, jak również środków pozaprojektowych na wyodrębnionych rachunkach bankowych oraz wygenerowanych dochodów na rachunkach bankowych Funduszu

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
5	Czy projekt jest obsługiwany prawi-	Prawidłowość obsługi ogranicza ryzyko zwią-	Liczba odnoszących się do ewidencjono-	02, 03, 05, 10, 20, 21	Protokoły z dotychczasowych

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

	dłowo w zakresie ewidencjonowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania, jak również środków poza-projektowych na wyodrębnionych rachunkach bankowych	zane z pozostawieniem kapitału	wania środków finansowych uchybień w trakcie realizacji projektu		kontroli i audytów Informacje od beneficjentów
6	Czy projekt jest obsługiwany prawidłowo w zakresie wygenerowanych dochodów na rachunkach bankowych Funduszu	Prawidłowość obsługi ogranicza ryzyko związane z pozostawieniem kapitału	Liczba odnoszących się do wygenerowanych dochodów na rachunkach bankowych Funduszu uchybień w trakcie realizacji projektu	02, 03, 05, 10, 20, 21	Protokoły z dotychczasowych kontroli i audytów Informacje od Beneficjentów

Obszar badawczy 1b) – Ocena dotychczasowej działalności Beneficjenta

Przeprowadzenie analizy w zakresie kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek)

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
7	Jaka jest wysokość (w wartościach bezwzględnych i relatywnych) kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek)	Utracony kapitał może świadczyć o nieefektywności podmiotu oraz zmniejsza prawdopodobieństwo efektywności w przypadku pozostawienia kapitału	Wartość bezwzględna kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek) Wartość względna (w stosunku do kapitału posiadanego) kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek)	02, 03, 09, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25	Sprawozdania z realizacji projektu Analiza dokumentacji projektu Informacje od Beneficjentów

Przeprowadzenie analizy w zakresie wartości pożyczek/poręczeń zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
8	Jaka jest wartość	Pożyczki zagrożone	Wartość pożyczek	02, 03, 09,	Sprawozdania z

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

	pożyczek zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu	mogą świadczyć o nieefektywności podmiotu oraz zmniejszają prawdopodobieństwo efektywności w przypadku pozostawienia kapitału	zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu	10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25	realizacji projektu Analiza dokumentacji projektu Informacje od Beneficjentów
9	Jaka jest wartość poręczeń zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu	Poręczenia zagrożone mogą świadczyć o nieefektywności podmiotu oraz zmniejszają prawdopodobieństwo efektywności w przypadku pozostawienia kapitału	Wartość poręczeń zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu	02, 03, 09, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25	Sprawozdania z realizacji projektu Analiza dokumentacji projektu Informacje od Beneficjentów

Obszar badawczy 1c) – Ocena dotychczasowej działalności Beneficjenta

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie weryfikacji poziomu mnożnika w odniesieniu do zaangażowania dodatkowych środków

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
10	Jaka jest wysokość mnożnika finansowego w relacji do zaangażowanych środków?	Konieczność generowania efektu mnożnikowego jest absolutnie właściwe z punktu widzenia szacowania efektywności instrumentów finansowych	Wysokość mnożnika w odniesieniu do zaangażowania dodatkowych środków	09, 11, 15, 18, 20, 21, 22, 25	Analiza dokumentacji projektu Informacje od Beneficjentów

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie ilości oferowanych produktów, ich atrakcyjność i dostosowanie do potrzeb rynkowych

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
11	Czy ilość oferowanych produktów, ich atrakcyjność i dostosowanie do potrzeb rynkowych są odpowiednie?	Wszechstronność oferty podmiotu (w szczególności ilość oferowanych produktów, ich atrakcyjność i dostosowanie do potrzeb rynkowych) świadczą o	Ilość produktów Wskaźnik atrakcyjności (mierzony poprzez porównania benchmarkingowe) Dostosowanie do potrzeb rynkowych (mierzone udziałem zawartych umów)	01, 02, 07, 09, 14, 15, 18, 20, 26	Analiza dokumentacji projektu Analiza materiałów promocyjnych Indeksy i porównania benchmarkingowe

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie efektywności zarządzania środkami Funduszu w tym również poziomu skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
12	Czy zarządzanie środkami funduszu jest efektywne?	Niższy koszt zarządzania (mierzony relacją do wysokości Funduszu oraz do wartości udzielonych instrumentów) świadczy o efektywności oraz zwiększa prawdopodobieństwo efektywności przy pozostawieniu środków	Koszty zarządzania w relacji do wartości Funduszu i czasu trwania projektu Koszty zarządzania w relacji do zawartych umów	09, 11, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25	Analiza dokumentacji projektu Sprawozdania z realizacji projektu Dane z ksiąg rachunkowych

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie kosztów zarządzania (efektywność kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika)

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
13	Czy występuje efektywność kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika?	Niższy koszt jednostkowy koszt zarządzania świadczy o efektywności oraz zwiększa prawdopodobieństwo efektywności przy pozostawieniu środków	Koszty zarządzania przypadające na jednego pracownika	09, 11, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25	Analiza dokumentacji projektu Sprawozdania z realizacji projektu Dane z ksiąg rachunkowych i ewidencji kadrowych

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie zasięgu działalności Funduszu

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
14	Czy zasięg działania Funduszu jest adekwatny do potrzeb?	Racjonalizacji zasięgu funkcjonowania Funduszu może przyczynić się do zwiększenia efektywności przy pozostawieniu środków	Obszar działania z uwzględnieniem ewentualnych oddziałów (punktów obsługi klienta) Możliwość zdalnej obsługi klientów	02, 06, 07, 09, 18, 20, 26	Dane rejestrowe podmiotów Dokumentacja projektowa

Obszar badawczy 2

Ocena planowanej działalności (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych

Lp.	Pytanie badawcze	Uzasadnienie	Kryterium	Techniki audytorskie	Źródła informacji
15	Czy plany dotyczące dalszej działalności (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych są spójne wiarygodne?	Pozostawienie środków winno wiązać się z odpowiednio dużym prawdopodobieństwem efektywnej realizacji. Stąd w pierwszej kolejności niezbędną jest ocena wiarygodności planów dalszej działalności pod kątem ich wewnętrznej spójności oraz wiarygodności	Spójność planów działalności z innymi źródłami informacji	02, 03, 09, 14, 17, 20, 21, 22, 25	Dane rejestrowe podmiotów Sprawozdania roczne z działalności Sprawozdania finansowe Dane z ksiąg rachunkowych oraz dokumentacji kadrowej
16	Czy planowana działalność (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych dają rękojmię efektywnej realizacji?	Pozostawienie środków winno wiązać się z odpowiednio dużym prawdopodobieństwem efektywnej realizacji. Stąd niezbędna jest ocena czy plany te są wystarczalne w stosunku do środków, które mogą podlegać pozostawieniu	Wskaźniki produktu Wskaźniki rezultatu Wskaźniki finansowego Wskaźniki marketingowe	01, 02, 03, 04, 06, 07, 08, 11, 12, 13, 14, 20, 22, 26	Dane z ksiąg rachunkowych oraz dokumentacji kadrowej Sprawozdania finansowe Dane benchmarkingowe

2.6 Zastosowane techniki audytu

Nr	Opis techniki
01	Kwestionariusze samooceny
02	Wywiad swobodny
03	Testy zgodności
04	Analiza wrażliwości systemu (miara właściwego ryzyka, czyli tego, co może się nie udać i jakie to spowoduje konsekwencje, np. ryzyko związane z utratą lub uszkodzeniem majątku, niewykrytym błędem, nieznanym lub błędnie skalkulowanym zobowiązaniem lub ryzyko niekorzystnej opinii publicznej)
05	Badanie kontroli wewnętrznej – wnioski z poprzednich audytów, zasady, procedury, zabezpieczenia, fizyczne, jakość (rotacja kadr, podział obowiązków, niezawodność systemów),
06	Analiza stabilności / podatności na zmiany – reorganizacja, nagłe i częste wahania obciążenia pracą, nowe systemy, przejęcia, pozbywanie się obowiązków, nowe przepisy lub ustawy oraz rotacja personelu
07	Osąd wpływu czynnika
08	Mapowanie ryzyka
09	Przegląd dokumentacji
10	Identyfikacja ścieżek audytu
11	Analiza wskaźnikowa
12	Analiza trendu
13	Analiza prognostyczna
14	Porównywanie informacji dotyczących bieżącego okresu z analogicznymi informacjami dotyczącymi okresów poprzednich
15	Porównywanie informacji, dotyczących bieżącego okresu z przyjętym budżetem lub założeniami
16	Badanie powiązań pomiędzy informacjami finansowymi a odpowiednimi informacjami pozafinansowymi, np. koszty wynagrodzeń w porównaniu ze zmianami przeciętnej liczby zatrudnionych
17	Porównywanie analogicznych informacji dotyczących podobnych jednostek/komórek organizacyjnych
18	Analiza dokumentacji (desk research)
19	Listy sprawdzające (kontrolne)
20	Uzyskiwanie wyjaśnień
21	Uzyskiwanie oświadczeń wiedzy
22	Procedury analityczne
23	Testy gwarancji (vouching)
24	Testy kompletności (tracing)
25	Przeliczanie
26	Analiza danych statystycznych

3. USTALENIA STANU FAKTYCZNEGO

Wszyscy Beneficjenci działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013 realizują projekty w oparciu o umowy zawarte z Województwem Świętokrzyskim z siedzibą w Kielcach (Instytucją Zarządzającą RPO WŚ na lata 2007-2013) oraz zgodnie z założeniami regulaminu konkursu zamkniętego dla działania 1.3 i zapisami złożonych przez Beneficjentów wniosków o dofinansowanie.

Zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie realizacji projektów oraz dokumentacji konkursowej (regulaminem konkursu) głównym celem projektów jest udzielanie przez Beneficjentów pożyczek/poręczeń zgodnie z warunkami określonymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego w rozporządzeniu z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie udzielania pomocy przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Wsparcie w ramach projektów zostało udzielone na:

- dofinansowanie utworzenia nowych lub rozbudowy istniejących funduszy pożyczkowych lub funduszy poręczeń kredytowych, świadczących pomoc firmom mającym siedzibę w województwie świętokrzyskim;
- dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych świadczących pomoc firmom mającym siedzibę w województwie świętokrzyskim;
- dokapitalizowanie funduszy poręczeń kredytowych świadczących pomoc firmom mającym siedzibę w województwie świętokrzyskim.

Poręczenia i pożyczki udzielane są w ramach projektów podmiotom należącym do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Zgodnie z aneksami do umów o dofinansowanie realizacji projektów, zawartymi w 2015 roku, okres realizacji wszystkich audytowanych w ramach niniejszego badania projektów, został przedłużony do 31.12.2016 roku.

Poniższe tabele wskazują wartości poszczególnych projektów oraz poziomy uzyskanego dofinansowania przez Beneficjentów.

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Tabela 2. Pożyczki – wartości projektu i dofinansowania

Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość projektu z umowy	Wartość projektu po aneksie (2015 r.)	Wartość dofinansowania z umowy	Wartość dofinansowania po aneksie (2015 r.)
Lokalny Fundusz Pożyczkowy jako zwrotne wsparcie finansowe dla mikroprzedsiębiorstw	Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	12.600.000,00 zł	12.600.000,00 zł	10.000.620,00 zł	10.000.620,00 zł
Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego sp. z o.o.	Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	60.000.000,00 zł	60.000.000,00 zł	51.000.000,00 zł	51.000.000,00 zł
Dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu	Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	8.757.490,00 zł	8.756.542,55 zł	6.999.924,90 zł	6.999.924,90 zł
Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy	Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	25.436.333,73 zł	25.492.527,66 zł	21.620.883,67 zł	21.620.883,67 zł
Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP	Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	1.428.571,43 zł	1.428.571,43 zł	1.128.571,43 zł	1.128.571,43 zł

Tabela 3. Poręczenia – wartości projektu i dofinansowania

Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość projektu z umowy	Wartość projektu po aneksie (2015 r.)	Wartość dofinansowania z umowy	Wartość dofinansowania po aneksie (2015 r.)
Rozszerzenie działalności Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp. z o.o. formą wspierania mikro, małych i średnich przedsiębiorców	Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	27.000.000,00 zł	27.000.000,00 zł	20.250.000,00 zł	20.250.000,00 zł
Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe	Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	6.061.340,77 zł	6.061.340,77 zł	5.000.000,00 zł	5.000.000,00 zł

3.1.a) Obszar badawczy 1a)

Prawidłowość i terminowość realizacji dofinansowanego projektu zgodnie z umową o dofinansowanie projektu oraz właściwymi aktami prawa (w tym: prawidłowość i legalność ponoszonych wydatków; stosowanie zasad należytego zarządzania finansami)

W ramach audytu zdefiniowano, że pod pojęciem prawidłowej realizacji projektu należy rozumieć brak nieprawidłowości wykrytych w trakcie realizacji projektu.

Przeprowadzona analiza realizowanych w ramach projektów audytów, kontroli i wizyt monitorin-
gowych oraz weryfikacja dokumentów projektowych w siedzibach Beneficjentów wskazuje, że w części realizowanych projektów wystąpiły uchybienia.

Podczas prowadzonych kontroli weryfikowana była prawidłowość realizacji projektu m.in. w następujących obszarach:

- zgodność projektu z umową o dofinansowanie,
- weryfikacja dokumentacji finansowej związanej z przepływem środków przeznaczonych na finansowanie projektu,
- weryfikacja w zakresie przestrzegania przepisów ustawy pzp,
- weryfikacja zgodności dokumentacji rzeczowo-finansowej z wnioskiem aplikacyjnym, planem przedsięwzięcia,
- weryfikacja osiągnięcia poziomu wskaźników zamieszczonych we wniosku aplikacyjnym na podstawie przedstawionych dokumentów,
- weryfikacja przestrzegania zasad związanych z informacją i promocją projektu,
- weryfikacja terminowości składania wniosków o płatność.

W ramach przeprowadzonych kontroli/audytów projektów wskazano drobne uchybienia w realizacji projektów, które były na bieżąco usuwane przez Beneficjentów.

W wyniku przeprowadzonych działań audytorskich zwróciliśmy uwagę, że w przypadku 4 Beneficjentów, tj. Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeń Sp. z o.o., Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica, Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o., Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (obydwa projekty) występują uchybienia w zakresie ewidencjonowania środków finansowych stanowiących przychody, co zostało szczegółowo opisane w dalszej części raportu. /**spostrzeżenie nr 1/**

Ponadto w ramach audytu przeprowadzonego w Fundacji Rozwoju Regionu w Pierzchnicy, zwróciliśmy uwagę na błędy w sprawozdaniach rocznych przedstawianych przez Beneficjenta Instytucji Zarządzającej. Podczas audytu stwierdziliśmy brak uzgadniania zapisów ewidencji księgowej ze sprawozdawczością dla IZ. Brak uzgadniania zapisów ewidencji księgowej ze sprawozdawczością polegał na tym, że kwoty przychodów i kosztów, które wynikały z ewidencji księgowej nie odpowiadają kwotom wykazanym w sprawozdaniach z projektu. **/spostrzeżenie nr 2/**

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że projekty realizowane przez Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu oraz Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich, realizowane były prawidłowo, pozostałe projekty realizowane były prawidłowo z zastrzeżeniem.

Terminowość realizacji projektu zdefiniowana została w ramach audytu jako możliwość zakończenia i poprawnego rozliczenia przez Beneficjentów projektów we wskazanym w umowie o dofinansowanie terminie (tj. w terminie do 31.12.2016 roku, wynikającym z podpisanych aneksów).

W tym celu przeprowadzono analizę postępów w realizacji projektów i zwrócono uwagę na osiągnięcie przez poszczególnych Beneficjentów wskaźników w zakresie obrotu środkami uzyskanymi w ramach dotacji projektowych oraz wskaźników dopuszczalnego pułapu utraty kapitału.

Głównym wskaźnikiem decydującym o możliwości zakończenia i poprawnego rozliczenia projektu jest wskaźnik co najmniej jednokrotnego obrotu środkami uzyskanymi w ramach dotacji.

Na dzień przeprowadzenia audytu jedynie Agencja Rozwoju Regionalnego ze Starachowic w ramach projektu „Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe” nie osiągnęła w/w wskaźnika. **/spostrzeżenie nr 3/**

Pozostali Beneficjenci wypełnili zapisy umowy w tym zakresie.

Biorąc pod uwagę złożone przez Agencję Rozwoju Regionalnego w ramach audytu deklaracje i oświadczenia oraz mając na względzie podjęte przez Beneficjenta działania (przyspieszenie ścieżki poręczeniowej, nawiązanie współpracy z bankami czy funduszami pożyczkowymi), zakładamy, że do końca roku 2016 możliwe jest osiągnięcie wskaźnika jednokrotnego obrotu środkami dotacji przez Beneficjenta projektu „Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe”.

Zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie projektów oraz aneksów do umów, par. 10, ust. 1 „Maksymalny dopuszczalny pułap utraty kapitału (liczony jako relacja wartości kapitału pożyczek/poręczeń straconych do wartości udzielonych pożyczek/poręczeń) w Projekcie nie może przekroczyć 5% w okresie trwania realizacji Projektu.”

Biorąc pod uwagę aktualny poziom zaawansowania realizacji projektów oraz poziom kapitału zagrożonego, tj. środków finansowych, które na dzień realizacji audytów nie zostały spłacone przez pożyczkobiorców lub są windykowane przez Beneficjentów (w tym również poręczenia wypłacone zagrożone nieściągalnością), czyli środków, które potencjalnie mogą stanowić kapitał utracony, uważamy, że 5% próg utraty kapitału w okresie trwania realizacji projektu może zostać przekroczony w przypadku

Ośrodka Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu. Na dzień audytu wskaźnik kapitału zagrożonego w projekcie „Dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu” wynosi 10,5%. /**spostrzeżenie nr 4**/

W przypadku Krajowego Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich oraz Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt pożyczkowy) występuje ryzyko przekroczenia umownego 5% progu utraty kapitału w okresie trwania realizacji projektu. Ryzyko to oceniamy jako niskie. /**spostrzeżenie nr 4**/

W pozostałych przypadkach, tj. Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp, z o.o., Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica, Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o., Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt poręczeniowy) nie występuje ryzyko przekroczenia wartości omawianego wskaźnika.

Biorąc pod uwagę powyższe analizy, należy stwierdzić, że ryzyko nieterminowego zakończenia realizacji projektów (tj. poprawnego ich rozliczenia we wskazanym w umowie o dofinansowanie terminie) dotyczy Agencji Rozwoju Regionalnego ze Starachowic w ramach projektu „Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe” oraz Ośrodka Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu. W przypadku pozostałych projektów ryzyko to jest niskie lub w ogóle nie występuje.

Wiarygodność finansowa (analiza sytuacji finansowej podmiotu)

Analiza wiarygodności finansowej poszczególnych Beneficjentów prowadzona była na kilku płaszczyznach. W tym zakresie weryfikowaliśmy m.in. czy podmioty nie są w stanie likwidacji, czy posiadają środki finansowe na rachunkach bankowych, czy posiadają lokaty bankowe oraz czy posiadają opinię bankową potwierdzającą dobrą sytuację finansową Beneficjenta. Przeprowadziliśmy również analizę sytuacji ekonomicznej podmiotów w oparciu o sprawozdania finansowe.

Pierwsze z kryteriów, które zostało zastosowane do oceny wiarygodności finansowej audytowanych podmiotów, dotyczyło tego, czy Beneficjent nie pozostaje pod zarządem komisarycznym, nie znajduje się w stanie likwidacji, postępowania upadłościowego lub postępowania naprawczego. Sytuacja taka, w naszej opinii, dyskwalifikowałaby podmiot, jeśli chodzi o możliwość pozostawienia środków finansowych pochodzących z dotacji. W toku przeprowadzonej analizy zdiagnozowaliśmy, że wszyscy Beneficjenci spełniają to kryterium, tzn. żaden nie znajduje się w toku likwidacji ani postępowania upadłościowego czy naprawczego.

Kolejnym istotnym aspektem z punktu widzenia wiarygodności finansowej Beneficjentów była analiza sytuacji finansowej w oparciu o sprawozdania finansowe.

Przeprowadziliśmy analizę struktury aktywów i pasywów poszczególnych podmiotów w kolejnych latach. Przeanalizowaliśmy wyniki finansowe uzyskane przez Beneficjentów w okresie 2014-2015. Zweryfikowaliśmy podstawowe wskaźniki świadczące o sytuacji majątkowej i finansowej Beneficjentów. Pozwoliło nam to uzyskać racjonalne zapewnienie odnośnie wiarygodności finansowej audytowanych podmiotów.

Naszym zdaniem jednostki poddane ocenie, przedstawiły dowody świadczące o stabilnej sytuacji finansowej oraz uważamy, że nie istnieje zagrożenie dla kontynuacji działalności tych podmiotów.

Należy jednak w tym miejscu zastrzec, że w części podmiotów w niewłaściwy sposób ewidencjonuje się środki stanowiące przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu, co przekłada się na osiągnięcie lepszych wskaźników efektywności finansowej podmiotów, tzn. przychody wygenerowane przez projekt np. z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek i odsetek od lokowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania, które nie zwiększają funduszu (kapitału) pożyczkowego, lecz są ewidencjonowane są na kontach zespołu „7”; szczegółowe uzasadnienie prezentujemy poniżej. Zaburza to ponadto porównywalność danych pomiędzy Beneficjentami; do czasu dokonania odpowiednich zmian w ewidencji księgowej Beneficjentów, wpływu tego zaburzenia, przy uwzględnieniu zaproponowanej metodyki prowadzenia audytu, nie jesteśmy w stanie ustalić. **/sposzczenie nr 1/**

Zgodnie z par. 3 umowy o dofinansowanie „w przypadku uzyskiwania przez Beneficjenta przychodów (w szczególności prowizji od udzielonych pożyczek, odsetek od lokowanego kapitału, odsetek od udzielonych pożyczek) pochodzących z wykorzystania środków dofinansowania, Beneficjent ma obowiązek przekazać uzyskane przychody – pomniejszone o należne podatki i opłaty przewidziane powszechnie obowiązującymi przepisami prawa – na udzielanie pożyczek oraz na pokrywanie kosztów administracji i zarządzania funduszem”. Ponadto par. 7 ust. 9 umowy wskazuje że „wszystkie przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu (w tym również prowizje od udzielonych pożyczek/poręczeń) powiększają kapitał funduszu. Kapitał funduszu jest przeznaczony na udzielanie pożyczek/poręczeń oraz na pokrywanie kosztów administracji i zarządzania”.

Potwierdza to również punkt 5.1.2 zrewidowanej noty wyjaśniającej w zakresie instrumentów inżynierii finansowej zgodnie z art. 44 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 (COCOF/10/0014/05) z 14 grudnia 2011 r. w którym określono „Zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansowego i zapisami pierwszego akapitu art. 78 ust. 7 rozporządzenia ogólnego, Komisja uznaje, że odsetki i inne korzyści powinny przypaść instrumentowi inżynierii finansowej i powiększyć kapitał inwestycyjny funduszu lub zostać wykorzystane jako należność za koszty i opłaty w zakresie zarządzania”.

Zgodnie z powyższym zapisem przychody pochodzące ze środków dofinansowania powinny być odnoszone na zwiększenie funduszu pożyczkowego (ewidencja na kontach zespołu „8xx” – fundusz pożyczkowy/poręczeniowy).

Ewidencja przychodów, uzyskanych z kwoty otrzymanego dofinansowania na kontach zespołu „7” powoduje, iż wpływają one na wynik finansowy jednostki.

Należy również zwrócić uwagę na zapis par. 12 ust. 8 umowy o dofinansowanie, zgodnie z którym, w przypadku gdy Instytucja Zarządzająca podejmie decyzję o wycofaniu środków dofinansowania od Beneficjenta kwota zwrotu (Kz) wyliczona zostanie w następujący sposób:

„kwota udzielonego dofinansowania (Kd) zostanie powiększona o odsetki i zyski jaki ten wkład wypracował w okresie od dnia zawarcia niniejszej umowy do ostatniego dnia realizacji projektu (Koz), a kwota ta zostanie pomniejszona o wartość kwalifikowalnych kosztów zarządzania i administrowania poniesionych przez Beneficjenta w okresie realizacji Projektu, pod warunkiem, że koszty te zostały zatwierdzone i pozytywnie zweryfikowane przez Instytucję Zarządzającą (Kz)

$$Kz = (Kd + Koz) - Kz''$$

Zapis ten również wskazuje, że przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu nie stanowią własności Beneficjenta, więc nie powinny być odnoszone na wynik finansowy.

Opisana powyżej sytuacja dotycząca niewłaściwego ewidencjonowania przychodów występuje w przypadku następujących Beneficjentów:

- Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
- Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica,
- Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
- Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich oraz Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu ewidencjonują środki stanowiące przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu w sposób zgodny z zapisami umowy o dofinansowanie.

Ponadto, w celu weryfikacji wiarygodności finansowej podmiotów, analizą objęliśmy posiadane przez Beneficjentów dokumenty potwierdzające ich dobrą kondycję finansową, takie jak m.in.: opinie bankowe dotyczące wypłacalności, zdolności kredytowej.

W ramach prowadzonego audytu Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach przekazała opinię bankową wydaną przez Bank PEKAO S.A. z dnia 23.08.2016 roku, wskazującą na wiarygodność finansową podmiotu. Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. w Kielcach przedstawił natomiast Certyfikat nadania ratingu kredytowego (data wystawienia 22.08.2016 r.), prezentujący stabilną perspektywę ratingu. Pozostali Beneficjenci nie przedstawili w ramach audytu dodatkowych dokumentów wskazujących na wypłacalność czy zdolność kredytową podmiotów.

Biorąc pod uwagę zapisy par. 7 ust. 10 umów o dofinansowanie, który zobowiązuje Beneficjentów do „przechowywania wolnych środków pochodzących z dofinansowania, jak również dochodów z zarządzania tymi środkami na oprocentowanych rachunkach bankowych lub inwestowania ich w papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego”, potwierdzamy

w wyniku przeprowadzonego audytu, że wszyscy Beneficjenci zastosowali się do tych zapisów i posiadają wyodrębnione dla potrzeb projektu rachunki bankowe, lokaty, z zastrzeżeniem opisanym powyżej, dotyczącym błędnego ewidencjonowania „przychodów”.

Podsumowując, wszyscy Beneficjenci projektów prezentują dobrą sytuację finansową, dającą podstawę do uznania ich za wiarygodnych finansowo, z zastrzeżeniem wpływu, jaki wywiera niewłaściwe ewidencjonowanie „przychodów projektów” przez część Beneficjentów.

Sprawozdawczość (ocena przejrzystości funkcjonowania funduszy i ograniczenie ryzyka związanego z pozostawieniem kapitału)

W obszarze związanym ze sprawozdawczością, pogłębioną analizą objęto sprawozdawczość finansową Beneficjentów, zarówno w zakresie realizacji projektu, jak i sprawozdawczość prowadzoną dla całości jednostki. Obok sprawozdań rocznych z realizacji projektów, jak i wniosków o płatność, analizą objęto sprawozdania finansowe z działalności oraz opinie na temat sprawozdań finansowych wydane przez biegłych rewidentów (w przypadkach, w których sprawozdania podlegały badaniu przez biegłego rewidenta).

Ponadto zwrócono uwagę na zastrzeżenia zgłaszane Beneficjentom przez Instytucję Zarządzającą w zakresie przejrzystości realizacji projektów oraz na fakt, czy Beneficjenci wdrożyli w ramach realizacji projektów odpowiedni obieg dokumentów.

W ramach przeprowadzonej analizy ustalono, że w ramach sprawozdawczości Beneficjenci składają do IZ wnioski o płatność w cyklach comiesięcznych (par. 6 ust. 3 umowy o dofinansowanie). Ponadto po zakończeniu każdego roku Beneficjenci są zobowiązani do przygotowania i przekazania do IZ sprawozdań rocznych z realizacji projektów (par. 6, ust. 9, pkt 4 umowy o dofinansowanie).

Instytucja Zarządzająca nie zgłaszała w trakcie projektów większych zastrzeżeń do Beneficjentów jeśli chodzi o proces sprawozdawczości projektowej. Jedyne uchybienia, jakie zostały zgłoszone, dotyczyły przekroczeń terminów przekazania wniosków o płatność do IZ.

W ramach przeprowadzonego audytu w Fundacji Rozwoju Regionu w Pierzchnicy zwróciliśmy jednak uwagę na brak uzgadniania zapisów ewidencji księgowej ze sprawozdawczością dla IZ (w szczególności dotyczy danych przekazywanych w ramach sprawozdań rocznych z realizacji projektu). /**spostrzeżenie nr 2/**

Biegli rewidenci badający sprawozdania finansowe przygotowane przez Beneficjentów nie zgłaszali uwag do analizowanych dokumentów i wydawali w zakresie badania sprawozdań finansowych opinie bez zastrzeżeń.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że Beneficjenci wdrożyli w swoich podmiotach, w ramach realizowanych projektów, odpowiedni obieg dokumentów w celu prowadzenia skutecznej sprawozdawczości, oparty o wewnętrzne procedury, regulaminy i instrukcje.

Prawidłowość obsługi projektu w zakresie ewidencjonowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania jak również środków pozaprojektowych na wyodrębnionych rachunkach bankowych oraz wygenerowanych dochodów na rachunkach bankowych Funduszu

Wszyscy Beneficjenci projektów działania 1.3 RPO WŚ na lata 2007-2013 wyodrębnili konta związane z realizacją projektów, co ma odzwierciedlenie w politykach rachunkowości poszczególnych podmiotów¹.

Ponadto, w części podmiotów, tj. Świętokrzyskim Funduszu Poręczeniowym Sp. z o.o., Fundacji Rozwoju Regionu w Pierzchnicy, Funduszu Pożyczkowym Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. oraz Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach w niewłaściwy sposób ewidencjonuje się środki stanowiące przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu, tzn. przychody wygenerowane przez projekt np. z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek, odsetek od lokowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania nie zwiększają funduszu (kapitału) pożyczkowego, lecz są błędnie ewidencjonowane są na kontach zespołu „7”.

Odsetki i inne korzyści z tytułu realizacji projektów powinny przypaść instrumentowi inżynierii finansowej i powiększyć kapitał inwestycyjny funduszu lub zostać wykorzystane jako należność za koszty i opłaty w zakresie zarządzania, czyli przychody pochodzące ze środków dofinansowania powinny być odnoszone na zwiększenie funduszu (ewidencja na kontach zespołu „8xx” – fundusz pożyczkowy/poręczeniowy). Do czasu dokonania odpowiednich zmian w ewidencji księgowej Beneficjentów, wartościowego wymiaru tego uchybienia (w tym wartości środków zaksięgowanych na kontach zespołu 7 zamiast zespołu 8 dla poszczególnych funduszy), przy uwzględnieniu zaproponowanej metodyki prowadzenia audytu, nie jesteśmy w stanie ustalić. /spozstrzeżenie nr 1/

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich oraz Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu ewidencjonują środki stanowiące przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami funduszu w sposób zgodny z zapisami umowy o dofinansowanie.

Szerzej sytuację tę, wraz z uzasadnieniem, przedstawiamy w części raportu „Analiza sytuacji finansowej podmiotu”.

1 Poza zakresem naszej oceny znajdowała się zgodność polityk rachunkowości z obowiązującymi przepisami (np. w przypadku Fundacji Rozwoju Regionu w Pierzchnicy – zmiany wprowadzone zarządzeniem nr 14/2010 z dnia 31.12.2010 roku w spr. zmiany do Polityki Rachunkowości z dnia 29.12.2007 r.).

3.1.b) Obszar badawczy 1.b)

Przeprowadzenie analizy w zakresie kapitału utraconego (sumy niespłaconych pożyczek) oraz analizy w zakresie wartości pożyczek/poręczeń zagrożonych z RPOWŚ 2007-2013 w stosunku do środków otrzymanych z Programu.

Analiza w zakresie kapitału utraconego w ramach udzielanych poręczeń i pożyczek została przeprowadzona w oparciu o weryfikowane rejestry pożyczek/poręczeń, ewidencję księgową oraz przepływy finansowe.

W wyniku przeprowadzonego audytu ustalono, że wszyscy Beneficjenci posiadają wewnętrzne procedury lub regulaminy związane z udzielaniem pożyczek i ich zabezpieczeniem oraz z udzielaniem poręczeń.

Ponadto Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. posiada podpisaną umowę współpracy z kancelarią prawną zajmującą się w imieniu Beneficjenta sprawami związanymi z niewindykowaniem należności.

Przeprowadzona analiza potwierdza, że aktualnie w ramach realizowanych projektów nie występują pożyczki/poręczenia utracone czy umorzone (nie wystąpił przypadek utraty kapitału), a żaden z podmiotów realizujących projekty nie wykazuje kapitału utraconego w ramach udzielanych pożyczek/poręczeń.

Występują natomiast przypadki pożyczek/poręczeń przeterminowanych, a wobec pożyczkobiorców/poręczeniobiorców prowadzone są działania windykacyjne, w celu odzyskania kapitału, lub przypadki poręczeń/pożyczek aktywnych, które stanowią potencjalne zagrożenie, iż mogą stać się kapitałem utraconym. Szczególnie ryzyko to dotyczy pożyczek/poręczeń przeterminowanych.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonej analizy zagrożonych pożyczek prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Pożyczki zagrożone

Tytuł projektu	Beneficjent	Ilość zagrożonych pożyczek	Wartość zagrożonych pożyczek (zł)	Wartość pożyczek udzielonych (zł)	Odsetek pożyczek zagrożonych
Lokalny Fundusz Pożyczkowy jako zwrotne wsparcie finansowe dla mikroprzedsiębiorstw	Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	10	630.766,78	22.958.875,00	2,75%

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego sp. z o.o.	Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	8	2.415.524,08	122.471.808,61	1,97%
Dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu	Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	16	1.406.287,63	13.394.120,00	10,5%
Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy	Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	28	3 937 975,72	61.391.500,00	6,41%
Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP	Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	4	274.916,00	4.000.400,00	6,87%

U każdego z podmiotów realizujących projekty pożyczkowe wykazano istnienie kapitału zagrożonego w ramach udzielanych pożyczek. Odsetek pożyczek zagrożonych wyniósł między 1,97% a 10,5%. W stosunku do pożyczek zagrożonych toczą się postępowania sądowe lub windykacyjne w celu odzyskania kapitału. Biorąc pod uwagę aktualny poziom wskaźników kapitału zagrożonego oraz mając na względzie stan zaawansowania prowadzonych działań windykacyjnych uważamy, że 5% próg utraty kapitału w okresie trwania realizacji projektu może zostać przekroczony w przypadku Ośrodka Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu. W przypadku Krajowego Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich oraz Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt pożyczkowy) występuje niskie ryzyko przekroczenia 5% progu utraty kapitału w okresie trwania realizacji projektu. /**spostrzeżenie nr 4**/

W pozostałych przypadkach nie występuje w naszej opinii ryzyko przekroczenia wartości omawianego wskaźnika.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonej analizy zagrożonych poręczeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Poręczenia zagrożone

Beneficjent	Ilość „niespłaconych” poręczeń	Wartość „niespłaconych” poręczeń (zł)	Wartość poręczeń udzielonych (zł)	Odsetek poręczeń zagrożonych
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	5	804.946,68	39.572.507,75	2,03%
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	0	0,00	4,774.296,42	0,00%

W przypadku jednego z podmiotów (Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.) wykazano istnienie kapitału zagrożonego w ramach udzielanych poręczeń (wykazano 5 zagrożonych poręczeń). Odsetek poręczeń zagrożonych u Beneficjenta wynosi 2,03%. W stosunku do zagrożonych poręczeń toczą się postępowania w celu odzyskania kapitału. Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach nie prowadzi aktualnie umów poręczeń, które mogłyby powodować ryzyko utraty kapitału, jednak należy pamiętać, że w ramach projektu nie dokonano jeszcze jednokrotnego obrotu środkami dotacji, co może wskazywać na ryzyko pojawienia się kapitału zagrożonego w najbliższej przyszłości.
/spozstrzeżenie nr 4/

3.1.c) Obszar badawczy 1.c)

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie weryfikacji poziomu mnożnika w odniesieniu do zaangażowania dodatkowych środków

Weryfikacja poziomu mnożnika w odniesieniu do zaangażowania dodatkowych środków przeprowadzona została przy uwzględnieniu obrotu środkami otrzymanymi w ramach dotacji projektowej przez Beneficjentów i dotyczyła przede wszystkim określenia czy dany Beneficjent dokonał co najmniej jednokrotnego obrotu środkami. Wskaźnik mnożnika ukazuje procentową wartość obrotu środkami. Ponadto zweryfikowano czy wartość przychodów osiągniętych przez Beneficjentów dzięki gospodarowaniu środkami funduszu powiększa kapitał funduszu, a także czy Beneficjenci dokonali obrotu dodatkowymi środkami, zakładając, że „dodatkowe środki” stanowią środki otrzymane jako odsetki, prowizje itp. przychody funduszu.

Tabela 6. Pożyczki – obrót środkami otrzymanymi w ramach dotacji projektowej

Beneficjent	Dokonanie obrotu środkami	Wartość dofinansowania (zł)	Wartość udzielonych pożyczek (zł)	Poziom dokonanego obrotu
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	TAK	10.000.620,00	22.958.875,00	229,57% (na dzień 15.11.2016 r.)
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	TAK	51.000.000,00	122.471.808,61	240,14% (na dzień 15.11.2016 r.)
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	TAK	6.999.924,90	13.394.120,00	191,34% (na dzień 31.10.2016 r.)

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	TAK	21.620.883,67	61.391.500,00	283,94% (na dzień 31.10.2016 r.)
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	TAK	1.128.571,43	4.000.400,00	354,46% (na dzień 31.10.2016 r.)

Tabela 7. Poręczenia – obrót środkami otrzymanymi w ramach dotacji projektowej

Beneficjent	Dokonanie obrotu środkami	Wartość dofinansowania (zł)	Wartość udzielonych poręczeń (zł)	Poziom dokonanego obrotu
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	TAK	20.250.000,00	39.572.507,75	195,41% (na dzień 30.09.2016 r.)
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	NIE	5.000.000,00	4.774.296,42	95,48% (na dzień 17.11.2016 r.)

Stwierdzono, iż większość Beneficjentów dokonała obrotu środkami otrzymanymi w ramach dotacji projektowej. Obrót na najwyższym poziomie – trzyipółkrotnym, wykonano w ramach projektu „Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP”. Obrót nie dokonano tylko w przypadku projektu „Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe”. Aby wykonać jednokrotny obrót, Beneficjent musiałby udzielić poręczenia na kwotę 225.703,58 zł. Beneficjent złożył stosowne oświadczenie dotyczące możliwości udzielenia poręczenia. Zgodnie z oświadczeniem zakłada on, iż obrót zostanie dokonany. W celu zakończenia realizacji projektu Beneficjent podjął w ostatnim czasie następujące działania:

- po przeprowadzonych w III kwartale rozmowach, dwa fundusze pożyczkowe z terenu woj. świętokrzyskiego, z którymi fundusz poręczeniowy ma podpisaną umowę współpracy, wyraziły gotowość udzielania pożyczek z własnych środków, tak aby można było je poręczyć ze środków projektu; obecnie fundusze te mają już wygospodarowane kapitały własne na ten cel; z dwoma przedsiębiorcami są już prowadzone rozmowy w celu zaciągnięcia przez nich pożyczek z poręczeniem Beneficjenta,
- prowadzone są rozmowy z bankiem PKO BP S.A. w Starachowicach w celu przekazania do dysponowania portfelem poręczeniowym, gdyż zwykle w końcu roku kalendarzowego odnawiane są kredyty obrotowe lub udzielane są kredyty inwestycyjne (poszukiwanie przez klientów kosztów w celu obniżenia zapłaty podatku dochodowego); bank wyraził zainteresowanie taką formą zabezpieczeń kredytów, wobec czego oferta zostanie przekazana do banku najpóźniej do 22 listopada 2016 r.,

- wszystkim instytucjom udzielającym kredytów lub pożyczek zagwarantowano przyspieszoną ścieżkę poręczeniową z możliwością spotkań w instytucji kredytującej w celu złożenia wniosku czy podpisania umowy poręczenia.

Beneficjent zadeklarował, iż dołoży wszelkich starań, aby wywiązać się z realizacji projektu pod kątem wykonania całego obrotu otrzymanym kapitałem do poręczeń. W ocenie audytora, działania podjęte przez Beneficjenta powinny zapewnić wykonanie jednokrotnego obrotu środkami do końca realizacji projektu. /**spostrzeżenie nr 3**/

Wartość przychodów osiągniętych dzięki gospodarowaniu środkami funduszu w przypadku pięciu audytowanych projektów powiększa kapitał funduszu.

Wartość przychodów Ośrodka Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu powiększa fundusz pożyczkowy.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości rejestruje przychody na kontach przychodów finansowych a następnie na koniec każdego miesiąca przeksięguje je na konto funduszu.

W przypadku projektów realizowanych przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Starachowicach powiększenie kapitału występuje z zastrzeżeniem księgowego ujęcia przychodów na koncie księgowym funduszu. Przychody w ciągu roku obrotowego są rejestrowane na kontach przychodów finansowych, a następnie na koniec roku obrotowego są przeksięgowane na wynik finansowy (konto 860) oraz na zwiększenie kapitału (funduszu) zapasowego – w przypadku projektu dotyczącego poręczeń, zgodnie z uchwałą zatwierdzającą sprawozdanie finansowe – zamiast na koncie funduszu. Uzyskane przychody w ramach poręczeń wynoszą odpowiednio: 2010r. – 7,10 zł, 2011r. – 64.860,78 zł, 2012r. – 154.747,75 zł, 2013r. – 49.014,97 zł, 2014r. – 53.056,51 zł, 2015r. – 13.453,03 zł oraz do 10.2016r. – 7.226,98 zł.

Powiększenie kapitału funduszu w przypadku Beneficjenta Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. występuje również z zastrzeżeniem. Wszystkie przychody wpływają na rachunek projektowy i powiększają pulę pieniędzy na udzielanie pożyczek. Przychody ewidencjonowane są na kontach zespołu „7” natomiast fundusz pożyczkowy ewidencjonowany jest na koncie 852. Przychody osiągnięte dzięki gospodarowaniu środkami dofinansowania po pomniejszeniu o koszty zwiększyły kapitał zapasowy spółki zamiast funduszu pożyczkowego. Badany aspekt podobnie kształtuje się w Świętokrzyskim Funduszu Poręczeniowym Sp. z o.o. Wszystkie przychody wpływają na rachunek projektowy i powiększają pulę pieniędzy na udzielanie poręczeń. Przychody ewidencjonowane są na kontach zespołu „7”. Fundusz poręczeniowy ewidencjonowany jest na koncie 852, jednak jego wartość jest stała od początku projektu w związku z czym wartość przychodów osiągniętych dzięki gospodarowaniu środkami funduszu nie powiększa kapitału funduszu. W obu przypadkach niniejszy aspekt został szczegółowo opisany we wcześniejszej części raportu.

W przypadku Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica wartość przychodów nie powiększa funduszu jednak stanowi przychód w rachunku zysków i strat. Do czasu dokonania odpowiednich zmian w ewidencji księgowej wpływu tego zaburzenia, przy uwzględnieniu zaproponowanej metodyki prowadzenia audytu, nie jesteśmy w stanie ustalić.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości, Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt: „Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP”), Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. oraz Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu dokonały obrotu środkami dodatkowymi (środkami otrzymanymi jako odsetki, prowizje itp.).

Powyższe stwierdzono na podstawie analizy dokumentacji sprawozdawczej, przepływów finansowych oraz ewidencji księgowej Beneficjentów; do czasu dokonania odpowiednich zmian w ewidencji księgowej Beneficjentów, wartościowego wymiaru tego uchybienia (w tym wartości środków zaksięgowanych na kontach zespołu 7 zamiast zespołu 8 dla poszczególnych funduszy), przy uwzględnieniu zaproponowanej metodyki prowadzenia audytu, nie jesteśmy w stanie ustalić. /**spostrzeżenie nr 1/**

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie ilości oferowanych produktów, ich atrakcyjność i dostosowanie do potrzeb rynkowych

W obszarze badawczym dotyczącym produktów dokonano analizy na podstawie warunków ofert, folderów i ulotek promocyjnych oraz zawartości stron internetowych Beneficjentów. Dodatkowo, w celu sprawdzenia czy podmiot dokonuje analizy zapotrzebowania rynku na oferowane produkty czy usługi, dokonano przeglądu wewnętrznych dokumentów, a także raportów z analiz poszczególnych Beneficjentów.

Tabela 8. Produkty oferowane przez audytowane podmioty

Beneficjent	Ilość produktów	Oferta
„Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach” z/s w Starachowicach	10 produktów, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • 2 produkty pożyczek • 3 produkty poręczeń • usługa doradcza • szkolenia • usługa informacyjna 	Pożyczki: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pożyczki PARP 2. Pożyczki RPO Poręczenia: <ol style="list-style-type: none"> 1. Poręczenia SPOWKP 2. Poręczenia RPO Doradztwo Szkolenia Usługa informacyjna
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	5 produktów poręczeń	Poręczenia: <ol style="list-style-type: none"> 1. Poręczenia STANDARD 2. Poręczenia RPOWŚ 3. Poręczenia LEASINGU 4. Poręczenia PLD PLUS 5. Poręczenia WADIÓW
Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	2 produkty pożyczek	Pożyczki: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pożyczki obrotowe 2. Pożyczki inwestycyjne
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	10 produktów, w	Pożyczki:

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

<p>z siedzibą w Końskich</p>	<p>tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7 produktów pożyczek • usługa doradcza • szkolenia • usługa informacyjna 	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Gotówka na start”, 2. Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy w ramach działania 1.3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, 3. Fundusz Świętokrzyski, 4. Szydłowiecki Fundusz Pożyczkowy „Wsparcie na powiększenie kapitału funduszu pożyczkowego służącego łagodzeniu problemów rynku pracy”, 5. Szydłowiecki Fundusz Pożyczkowy „Wsparcie na powiększenie kapitału funduszu pożyczkowego służącego łagodzeniu problemów rynku pracy”, 6. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości (TOR#10), 7. Pożyczka obrotowo – inwestycyjna <p>Doradztwo Szkolenia w ramach prowadzonych projektów Usługa informacyjna</p>
<p>Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica</p>	<p>3 produkty pożyczek</p>	<p>Pożyczki (sklasyfikowane ze względu na pochodzenie środków):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pożyczki ze środków Lokalnego Funduszu Pożyczkowego 2. pożyczki ze środków Świętokrzyskiego Funduszu Pożyczkowego 3. pożyczki ze środków własnych Fundacji
<p>Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej</p>	<p>7 produktów, a w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 produkty pożyczek • 3 usługi doradcze • szkolenia • usługa informacyjna 	<p>Pożyczki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pożyczki dla mikro, małych i średnich firm z terenu woj. Świętokrzyskiego, 2. Mikropożyczki dla firm z terenu woj. podkarpackiego <p>Usługi doradcze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kompleksowa obsługa projektu finansowanego ze środków bezwrotnych 2. Biznesplany, studia wykonalności, testy prywatnego inwestora 3. Analizy ekonomiczno-finansowe <p>Szkolenia Usługi informacyjne</p>

Podczas analizy oferowanych produktów zwrócono uwagę na oferty każdego z badanych podmiotów. Większość Beneficjentów specjalizuje się w konkretnym obszarze działania (pożyczki lub poręczenia), z wyjątkiem Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach, która posiada w swojej ofercie zarówno produkty pożyczkowe, jak i produkty poręczeniowe. Pod względem wachlarza usług wyróżnia się działalność trzech podmiotów: Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach, Ośrodka Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej oraz Krajowego Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości z siedzibą w Końskich. Wszystkie powyżej wymienione podmioty oprócz oferty finansowej (udzielanie pożyczek/poręczeń ze środków własnych lub z konkursów) zajmują się także świadczeniem trzech usług: informacyjnej, doradczej i szkoleniowej (w ramach realizowanych projektów). Wśród wszystkich analizowanych Beneficjentów, podmiot: Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości z siedzibą w Końskich posiada w ofercie najwięcej produktów, w tym 7 dotyczy samych pożyczek. W odniesieniu do dwóch podmiotów udzielających poręczeń, najbardziej różnorodną ofertę przedstawia Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. – w sumie 5 produktów.

W celu utrzymania jakości produktów, każdy z podmiotów dokonuje analizy zapotrzebowania na oferowane usługi. W większości wypadków jest to realizowane za pomocą ankiet kierowanych do klientów. Wyjątek stanowią: Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica oraz Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. Pierwszy z wymienionych podmiotów kieruje się zapotrzebowaniem rynkowym na dany rok, natomiast drugi Beneficjent w celu analizy przeprowadza wywiady z zarządem oraz doradcami. Odnosząc się do atrakcyjności ofert pożyczek przedstawionych przez każdy z podmiotów, ich oprocentowanie okazuje się konkurencyjne w stosunków do oferty banków. Również oferty poręczeń wydają się mieścić na atrakcyjnym poziomie, w szczególności atrakcyjne dla klientów, którzy rozpoczynają działalność gospodarczą i dla banków są mało wiarygodne. Przykładowo, w ofercie Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach niektóre produkty pożyczkowe i poręczeniowe są dodatkowo bezprowizyjne.

Na tym etapie badania przeanalizowano także przyszłe plany działania Beneficjentów. Wszystkie jednostki wyrażają chęć do kontynuowania działalności i są zainteresowane kontynuacją działalności w ramach środków z RPO 2007-2013. Mając na uwadze należyte świadczenie usług, każdy z podmiotów deklaruje utrzymanie zatrudnienia na obecnym poziomie. Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica dodatkowo zastanawia się nad powiększeniem obszaru działalności na całe województwo świętokrzyskie, w celu dotarcia do większej ilości potencjalnych klientów. Zwiększenie ilości oddziałów niosłoby za sobą także wzrost zatrudnienia u danego Beneficjenta.

Powyższe analizy wskazują na dostosowanie usług Beneficjentów do potrzeb rynkowych oraz ciągłą „pracę” nad doskonaleniem swojej działalności w celu dopasowywania się do oczekiwań rynku. Produkty (usługi) oferowane przez Beneficjentów są atrakcyjne dla klientów.

W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie efektywności zarządzania środkami Funduszu w tym również poziomu skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu

Poniżej przedstawiona analiza poziomu skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu została przeprowadzona w oparciu o dane zawarte we wnioskach o płatność za lata 2011-2015 (jedynie w przypadku Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. analiza dotyczy okresu 2010-2015 r.).

Tabela 9. Pożyczki – poziom skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu

Beneficjent	Wartość skapitalizowanych odsetek od kapitału	Wartość odsetek od udzielonych pożyczek	Wartość prowizji i opłat z tytułu udzielonych pożyczek
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	1.060.568,94 zł	2.317.700,94 zł	Brak wykazania tego typu przychodu przez Beneficjenta
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	7.903.238,35 zł	5.102.591,95 zł	247.376,41 zł
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	956.350,39 zł	1.004.809,43 zł	97.735,80 zł
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	1.258.996,53 zł	6.422.676,48 zł	740,018,75 zł
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	8.368,17 zł	378.775,65 zł	53.552,00 zł

Tabela 10. Poręczenia – poziom skapitalizowanych odsetek, opłat i prowizji wygenerowanych przedmiotem projektu

Beneficjent	Wartość skapitalizowanych odsetek od kapitału	Wartość prowizji i opłat z tytułu udzielonych poręczeń
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	5.115.421,02 zł	199.042,42 zł
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	536.253,66 zł	0 zł (ARR nie pobierała opłat prowizyjnych)

Podczas audytu przedstawiono do weryfikacji dane dotyczące wysokości skapitalizowanych odsetek od kapitału, odsetek od udzielonych pożyczek oraz wartości prowizji i opłat z tytułu udzielonych pożyczek/poręczeń, na podstawie czego stwierdzono, iż Beneficjenci wywiązują się z realizacji zapisów

umowy o dofinansowanie projektu dot. zobowiązania do przechowywania wolnych środków pochodzących z dofinansowania, jak również dochodów z zarządzania tymi środkami na oprocentowanych rachunkach bankowych lub inwestowania ich w papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, co wskazuje na efektywne zarządzanie środkami funduszu. Jedynie Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica nie wykazuje wartości prowizji i opłat z tytułu udzielonych pożyczek. W przypadku Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach wartość prowizji i opłat w tytułu udzielonych poręczeń wynosi 0 zł – ARR nie pobierała od swoich klientów opłat prowizyjnych.

W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie kosztów zarządzania (efektywność kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika)

Analiza kosztów zarządzania przeprowadzona została w przeliczeniu na jednego pracownika (jeden etat). Analizę przedstawioną w poniższych tabelach przeprowadzono w oparciu o wnioski o płatność oraz dane kadrowe za okres 2011-2015r. (jedynie w przypadku Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. analiza dotyczy okresu 2010-2015 r.). Dane kadrowe umożliwiły określenie stanu zatrudnienia w projekcie w każdym roku jego realizacji, na podstawie czego wyliczono zatrudnienie średnie.

Tabela 11. Pożyczki – koszty zarządzania w projekcie w przeliczeniu na etat

Beneficjent	Koszty zarządzania (zł)	Średnie zatrudnienie (etat)	Koszty zarządzania w przeliczeniu na etat (zł)
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	1.229.448,07	7,1	173.161,70
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. (Dane za lata 2010-2015)	7.967.352,69	10,92	729.611,05
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	930.249,26	2,3	404.456,20
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	2.746.209,55	8,52	322.325,06
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	67.346,43	1,4	48.104,59

Tabela 12. Poręczenia – koszty zarządzania w projekcie w przeliczeniu na etat

Beneficjent	Koszty zarządzania (zł)	Średnie zatrudnienie (etat)	Koszty zarządzania w przeliczeniu na etat (zł)
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	1.457.385,71	1,8	809.658,73
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	458.600,00	3,49	131.404,01

Z uwagi na powyższe wskaźniki najniższą efektywność kontekście kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika wykazuje Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. (biorąc pod uwagę jedynie Beneficjentów udzielających pożyczki najmniej efektywny jest Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.). Najniższe koszty zarządzania, a co za tym idzie najwyższą efektywność w badanym aspekcie, wykazuje Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (zarówno w projekcie dotyczącym pożyczek, jak i poręczeń).

Ponieważ umowa o dofinansowanie nie zawiera limitów dotyczących wysokości mnożnika finansowego w zakresie kosztów zarządzania (efektywność kosztów zarządzania w przeliczeniu na jednego pracownika) w badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń².

Przeprowadzenie analizy mnożnika finansowego w zakresie zasięgu działalności Funduszu

W ramach niniejszego obszaru badawczego analizą objęto posiadanie przez Beneficjentów oddziałów terenowych, dostępność biur dla klientów (w tym ich usytuowanie, oznaczenie, godziny pracy itp.), możliwość, jaką daje Beneficjent klientom w zakresie „załatwiania” spraw poprzez Internet oraz obszar działalności projektu. Analiza przeprowadzona została m.in. w oparciu o wnioski o dofinansowanie projektu, dane zawarte na stronach internetowych Beneficjentów oraz wywiady z przedstawicielami Beneficjentów.

Tabela 13. Pożyczki – zasięg działalności

Beneficjent	Obszar działalności projektu	Posiadanie oddziałów terenowych	Możliwość załatwienia spraw przez Internet
-------------	------------------------------	---------------------------------	--

² Uwzględniając również, że dotychczasowe kontrole i audyty (por. obszar badawczy 1a) nie wykazały naruszenia przepisów art. 78 ust. 6 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, przy uwzględnieniu pułapów wskazanych w art. 43 ust. 4 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, ani rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie udzielania pomocy przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	Powiaty: kielecki (grodzki i ziemski), pińczowski, jędrzejowski, kazimierski, staszowski, buski	3 punkty pożyczkowe (konsultacyjne), Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów	NIE
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	Województwo świętokrzyskie	BRAK	TAK
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	Województwo świętokrzyskie	1 biuro terenowe, Busko-Zdrój	NIE
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	Województwo świętokrzyskie	5 oddziałów na terenie woj. świętokrzyskiego, Kiece, Skarżysko-Kamienna, Staszów, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski	TAK
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Województwo świętokrzyskie	3 punkty zamiejscowe, Kielce, Skarżysko-Kamienna, Ostrowiec Świętokrzyski	TAK

Tabela 14. Poręczenia – zasięg działalności

Beneficjent	Obszar działalności projektu	Posiadanie oddziałów terenowych	Możliwość załatwienia spraw przez Internet
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	Województwo świętokrzyskie	NIE	TAK
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Województwo świętokrzyskie	3 punkty zamiejscowe, Kielce, Skarżysko-Kamienna, Ostrowiec Świętokrzyski	TAK

Wszyscy audytowani Beneficjenci działają na terenie całego województwa świętokrzyskiego za wyjątkiem Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica, której obszarem działalności są tylko i wyłącznie następujące powiaty: kielecki (grodzki i ziemski), pińczowski, jędrzejowski, kazimierski, staszowski oraz buski. Jeden z podmiotów tj. Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości, dodatkowo prowadzi działalność poza województwem świętokrzyskim poprzez oddziały terenowe w Szydłowcu, Piotrkowie Trybunalskim oraz Warszawie.

Dwa podmioty spośród analizowanych Beneficjentów nie posiadają oddziałów terenowych. Należą do nich: Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o. realizujący projekt „Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego” oraz Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. „Rozszerzenie działalności Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp. z o.o. formą wspierania mikro, małych i średnich przedsiębiorców w Województwie Świętokrzyskim”.

Wszyscy analizowani Beneficjenci udzielający poręczeń umożliwiają potencjalnym klientom załatwienie części spraw przez Internet. Wśród podmiotów zajmujących się pożyczkami, większość z nich oferuje taką możliwość za wyjątkiem podmiotów: Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica oraz Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu. W przypadku Beneficjentów, którzy umożliwiają wykonanie działań za pośrednictwem Internetu, wachlarz działań jest ograniczony. Klienci tych podmiotów mogą zapoznać się z ofertą na stronie internetowej, kontaktować się mailowo z doradcą lub otrzymać szablony dokumentacji do wypełnienia. Jednakże, niezależnie od wybranej usługi, w celu sfinalizowania formalności wszystkie wypełnione dokumenty muszą zostać przesłane pocztą lub być złożone osobiście u Beneficjenta.

Zasięg działania poszczególnych funduszy jest adekwatny do potrzeb klientów. W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

3.2 Obszar badawczy 2 – Ocena planowanej działalności (m.in. zasoby ludzkie, ilość zaproponowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie, zmniejszenie, utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów) oraz poziom zaangażowania środków własnych

Dokonując oceny planowanej działalności Beneficjentów w kolejnych latach funkcjonowania uwzględniono poziom ich zainteresowania pozostawieniem w jednostce środków finansowych pochodzących z dotacji uzyskanej na dokapitalizowanie/utworzenie funduszy poręczeniowych/pożyczkowych w ramach projektów 1.3 RPO WS na lata 2007-2013. Za istotne uznano wyrażenie chęci wystąpienia w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 o rolę pośrednika finansowego. Ponadto w audytowanym zakresie wzięto pod uwagę zasoby ludzkie jakimi dysponuje Beneficjent (w tym doświadczenie i kwalifikacje personelu wraz z zakresami obowiązków oraz uprawnień, rotację personelu) oraz jakie stanowisko reprezentuje w kwestii zatrudniania/redukcji/ ewentualnie utrzymania na tym samym poziomie stanu zatrudnienia, ilość oferowanych instrumentów zwrotnych (zwiększenie/zmniejszenie/utrzymanie na dotychczasowym poziomie oferowanego portfela produktów), planowane zmiany dotyczące zasięgu działalności (np. oddziałów terenowych) a także planowane zaangażowanie środków własnych w realizację dalszych działań.

Szczegółowe palny działań dla każdego z Beneficjentów oparte na informacjach pozyskanych od przedstawicieli audytowanych jednostek przedstawione zostały w załączniku nr 1 do niniejszego raportu.

W ocenie audytorów prezentowane przez Beneficjentów plany działań na kolejne lata funkcjonowania są wyczerpujące, spójne i wiarygodne. Wszyscy Beneficjenci jednoznacznie stwierdzają, iż będą kontynuować swoją dalszą działalność w związku z czym wyrażają zainteresowanie pozostawieniem środków finansowych powierzonych im w ramach projektów 1.3 RPO WŚ na lata 2007-2013. Kontynuacja działalności nie jest zagrożona. Jak już wspomniano we wcześniejszej części raportu żaden z audytowanych podmiotów nie znajduje się w toku likwidacji ani postępowania upadłościowego czy naprawczego – wszystkie jednostki reprezentują dobrą kondycję finansową. W celu realizacji działań skuteczniej niż dotychczas Beneficjenci planują występować w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 o rolę pośrednika finansowego. Chcą zwiększyć obszar swojej działalności, co wiąże się z utrzymaniem zatrudnienia w jednostkach przynajmniej na aktualnym poziomie lub z jego wzrostem w kolejnych latach. Ponadto część z audytowanych Beneficjentów zakłada zwiększenie kapitału pożyczkowego.

Przedstawione przez Beneficjentów plany na przyszłość w naszej ocenie uprawdopodobniają efektywną realizację zadań w kolejnych latach działalności. W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

3.3 Obszar badawczy 3 – Analiza jakości świadczonych usług przez Beneficjentów mierzona liczbą zgłoszonych reklamacji przez klientów

W ramach dodatkowego obszaru badawczego zaproponowanego przez Wykonawcę weryfikacją objęto sposoby reagowania Beneficjentów na zgłaszane przez potencjalnych pożyczkobiorców i poręczeniobiorców reklamacje czy skargi.

W pierwszej kolejności zwracaliśmy uwagę na fakt, czy Beneficjenci projektów prowadzą rejestry reklamacji, w tym reklamacji zgłaszanych w ramach realizowanych projektów. W drugiej kolejności mieliśmy na celu weryfikację liczby zgłoszonych reklamacji, a następnie zakładaliśmy przeprowadzenie analizy działań korygujących prowadzonych przez podmioty w odpowiedzi na zgłoszone reklamacje i prowadzenie przez Beneficjentów analizy zasadności zgłaszanych reklamacji przez klientów.

W ramach przeprowadzonej analizy okazało się, że podmioty w większości nie prowadzą rejestru reklamacji (jedynie Fundacja Rozwoju Regionu w Pierzchnicy przedstawiła prowadzony rejestr reklamacji – pusty), gdyż w ramach realizowanych projektów nie były zgłaszane żadne skargi czy reklamacje potencjalnych klientów.

Z wyjaśnień uzyskanych w czasie realizowanych audytów wynika, że wszystkie podmioty deklarują możliwość prowadzenia rejestrów reklamacji w chwili pojawienia się reklamacji zgłaszanych przez klientów.

Biorąc pod uwagę powyższe, odstąpiliśmy od prowadzenia analiz prowadzonych działań korygujących oraz analizy zasadności zgłaszanych reklamacji.

3.4 Obszar badawczy 4 – Analiza liczby niezrealizowanych wniosków o udzielenie pożyczki/poręczenia z uwagi na brak dostępnych środków lub niską wiarygodność finansową wnioskujących podmiotów

W ramach dodatkowego obszaru badawczego zaproponowanego przez Wykonawcę analizą objęto wskaźniki dotyczące wniosków niezrealizowanych przez Beneficjentów.

Wstępnie zdiagnozowaliśmy, że głównymi przyczynami braku pozytywnej realizacji wniosków o udzielenie pożyczki lub poręczenia są: niska wiarygodność finansowa aplikujących przedsiębiorców oraz brak dostępnych środków finansowych.

Należy zwrócić uwagę, że wnioski niezrealizowane wskazują m.in. na fakt, że Beneficjenci posiadają odpowiednie procedury oceny wniosków składanych przez przedsiębiorców (które pozwalają na odrzucenie wniosków składanych przez podmioty o niskiej wiarygodności finansowej), a z drugiej strony liczba składanych wniosków przez przedsiębiorców (nawet niezrealizowanych) wskazuje na potencjał rynku w zakresie zapotrzebowania na środki finansowe (poręczenia/pożyczki) ze strony sektora MMŚP.

W ramach prowadzonego audytu zauważyliśmy, że wszyscy Beneficjenci, których dotyczą wnioski niezrealizowane prowadzą rejestry wniosków niezrealizowanych, wraz z podaniem przyczyny braku realizacji wniosków.

W poniższych tabelach zestawiono wskaźniki dotyczące wniosków niezrealizowanych.

Tabela 15. Pożyczki – wnioski niezrealizowane

Beneficjent	Wnioski niezrealizowane (niska wiarygodność finansowa klientów)	Wnioski niezrealizowane (brak środków finansowych)	Odsetek niezrealizowanych wniosków do ogółu złożonych wniosków ³
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	13	0	5,5%
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	21	0	7,12%
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	8	0	6,06%

³ Odsetek wniosków niezrealizowanych stanowi wartość wyliczoną dla wniosków niezrealizowanych z wszystkich możliwych powodów (w tym: rezygnacje przedsiębiorców, odrzucenia wniosków) w stosunku do wszystkich wniosków złożonych, w tym złożonych, ale niezrealizowanych.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie	0	0	0%
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	2	0	5,17%

Tabela 16. Poręczenia – wnioski niezrealizowane

Beneficjent	Wnioski niezrealizowane (niska wiarygodność finansowa klientów)	Wnioski niezrealizowane (brak środków finansowych)	Odsetek niezrealizowanych wniosków do ogółu złożonych wniosków ⁴
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	25	0	20,52%
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	0	0	0%

Przeprowadzona analiza wskazała, że nie występują sytuacje, w których Beneficjenci w ramach projektu mają problemy z płynnością finansową i nie mają możliwości pozytywnego rozpatrzenia wniosków z uwagi na brak środków finansowych. Zwróciliśmy natomiast uwagę, że jednym z istotnych powodów braku realizacji wniosków są rezygnacje Beneficjentów ze wstępnie przyznanego wsparcia w formie pożyczek/poręczeń.

Rezygnacje przedsiębiorców miały miejsce u następujących Beneficjentów:

- Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. – 14 przypadków,
- Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt pożyczkowy) – 1 przypadek,
- Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica – 5 przypadków,
- Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu – 2 przypadki,
- Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Końskie – 8 przypadków.

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli, należy zwrócić uwagę, że w przypadku funduszy pożyczkowych odsetek wniosków niezrealizowanych w stosunku do wszystkich złożonych wniosków jest bardzo zbliżony i mieści się w przedziale od 5 do 7,5%.

⁴ jw.

Znacznie odmienna sytuacja ma miejsce w przypadku funduszy poręczeniowych, gdzie w Świętokrzyskim Funduszu Poręczeniowym Sp. z o.o. odsetek wniosków niezrealizowanych wynosi ponad 20%, podczas gdy w Agencji Rozwoju Regionalnego w Starachowicach nie odnotowano przypadków niezrealizowania wniosków.

W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

3.5 Obszar badawczy 5 – Ocena potencjału rynku mierzona poprzez wskaźnik wzrostu/spadku liczby MMŚP na danym obszarze na przestrzeni lat 2013-2015

Wszyscy Beneficjenci projektów działania 1.3 RPO WŚ na lata 2007-2013 świadczą usługi polegające na udzielaniu pożyczek i poręczeń na obszarze województwa świętokrzyskiego. Taką też deklarację złożyli wszyscy Beneficjenci w ramach wniosków o dofinansowanie.

Zgodnie z założeniami dokumentacji konkursowej, pożyczki i poręczenia w ramach projektów są udzielane przedsiębiorcom z sektora MMŚP z terenu województwa świętokrzyskiego.

Dlatego też analiza potencjału rynku jest tożsama dla wszystkich podmiotów i dotyczy potencjału właściwego dla całego województwa świętokrzyskiego.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dotyczących liczby podmiotów gospodarczych z sektora MMŚP wskazuje na ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w województwie świętokrzyskim, przy czym wzrost wystąpił w sektorze mikroprzedsiębiorstw, natomiast nieznaczny spadek ma miejsce w przypadku sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Poniższa tabela prezentuje dane za okres 2013-2015.

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych sektora MMŚP na terenie obsługiwanym przez Beneficjentów

	Mikroprzedsiębiorcy	Mali i średni przedsiębiorcy	Łącznie
liczba MMŚP na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2013	104 873	4891	109 764
liczba MMŚP na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2014	105 140	4870	110 010
liczba MMŚP na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2015	105 611	4846	110 457

Odnotowany wzrost liczby podmiotów gospodarczych sektora MMŚP na obszarze obsługiwanym przez Beneficjentów projektów jest jednym z czynników wskazujących na rosnący potencjał rynku w zakresie przyszłego zapotrzebowania na kapitał ze strony przedsiębiorców województwa świętokrzyskiego.

W badanym obszarze nie wnieśliśmy zastrzeżeń.

4. WYKAZ ZDIAGNOZOWANYCH UCHYBIEŃ WRAZ ZE WSKAZANIEM SPOSOBU ICH ELIMINACJI

Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.

Tabela 18. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Błędne ewidencjonowanie środków finansowych stanowiących przychody projektu	Doprowadzić księgi rachunkowe do zgodności z dyspozycją par. 3 oraz par. 7 ust. 9 umowy o dofinansowanie oraz dokonać odpowiednich zmian w sprawozdawczości projektu.

Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica

Tabela 19. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Błędne ewidencjonowanie środków finansowych stanowiących przychody projektu	Doprowadzić księgi rachunkowe do zgodności z dyspozycją par. 3 oraz par. 7 ust. 9 umowy o dofinansowanie oraz dokonać odpowiednich zmian w sprawozdawczości projektu.
2.	Brak zgodności ewidencji księgowej ze sprawozdaniami rocznymi	Przeanalizować zapisy w księgach rachunkowych i pozycje wykazane w sprawozdawczości rocznej (za każdy rok realizacji projektu) i wyspecyfikować różnice. W zależności od rodzaju i przyczyn ustalonych różnic odpowiednio zmodyfikować zapisy w księgach rachunkowych lub dokonać korekty sprawozdań rocznych.

Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.

Tabela 20. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Błędne ewidencjonowanie środków finansowych stanowiących przychody projektu	Doprowadzić księgi rachunkowe do zgodności z dyspozycją par. 3 oraz par. 7 ust. 9 umowy o dofinansowanie oraz dokonać odpowiednich zmian w sprawozdawczości projektu.

Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach

Tabela 21. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Błędne ewidencjonowanie środków finansowych stanowiących przychody projektu	Doprowadzić księgi rachunkowe do zgodności z dyspozycją par. 3 oraz par. 7 ust. 9 umowy o dofinansowanie oraz dokonać odpowiednich zmian w sprawozdawczości projektu.
2.	Nieosiągnięcie wskaźnika co najmniej jednokrotnego obrotu środkami (projekt dot. poręczeń)	Sfinalizować rozpoczęte działania związane z nawiązaniem współpracy z instytucjami finansowymi (np. bankami) oraz rozważyć przeprowadzenie dodatkowych akcji promujących fundusz wśród lokalnych przedsiębiorców. Zaraportować rezultaty.
3.	Przekroczenie dopuszczalnego 5% progu utraty kapitału w ramach projektu (projekt dot. pożyczek)	Zintensyfikować działania windykacyjne prowadzone przez Beneficjenta lub współpracujące z Beneficjentem podmioty zajmujące się windykacją należności, a w przyszłości zawierać umowy pożyczek z przedsiębiorcami legitymującymi się wyższą wiarygodnością finansową.

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu

Tabela 22. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Przekroczenie dopuszczalnego 5% progu utraty kapitału w ramach projektu	Zintensyfikować działania windykacyjne prowadzone przez Beneficjenta lub współpracujące z Beneficjentem podmioty zajmujące się windykacją należności, a w przyszłości zawierać umowy pożyczek z przedsiębiorcami legitymującymi się wyższą wiarygodnością finansową.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości

Tabela 23. Wykaz uchybień wraz ze sposobem ich eliminacji

Lp.	Uchybienie	Sposób eliminacji
1.	Przekroczenie dopuszczalnego 5% progu utraty kapitału w ramach projektu	Zintensyfikować działania windykacyjne prowadzone przez Beneficjenta lub współpracujące z Beneficjentem podmioty zajmujące się windykacją należności, a w przyszłości zawierać umowy pożyczek z przedsiębiorcami legitymującymi się wyższą wiarygodnością finansową.

5. USTALENIE CZY ZASADNE JEST POZOSTAWIENIE ŚRODKÓW U BENEFICJENTA (FUNDUSZU POŻYCZKOWEGO/PORĘCZENIOWEGO), TJ. CZY POSIADA ZDOLNOŚĆ DO DALSZEGO EFEKTYWNEGO GOSPODAROWANIA POWIERZONYMI ŚRODKAMI FINANSOWYMI POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ PUBLICZNYCH

Dokonując podsumowania w zakresie efektywności funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w oparciu o przeprowadzone w ramach audytu analizy przyjęliśmy następującą klasyfikację:

- fundusz efektywny – zasadne jest pozostawienie środków finansowych u Beneficjenta, podmiot posiada zdolność do dalszego efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami pochodzącymi ze źródeł publicznych, może wystąpić potrzeba dokonania jedynie drobnych usprawnień wynikających z uchybień zdiagnozowanych w ramach audytu,
- fundusz efektywny z zastrzeżeniem – pozostawienie środków finansowych u Beneficjenta będzie zasadne pod warunkiem dokonania korekt w systemie zarządzania funduszem, wynikających ze zdiagnozowanych w ramach audytu uchybień, w celu zapewnienia efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami finansowymi w przyszłości,
- fundusz nieefektywny – nie jest zasadne pozostawienie środków finansowych u Beneficjenta z uwagi na nieprawidłowości lub liczne uchybienia, podmiot nie posiada zdolności do dalszego efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami pochodzącymi ze źródeł publicznych.

Ponadto założyliśmy, że kwalifikacja Funduszu do określonej kategorii nastąpi na podstawie liczby i wagi ustalonych przez nas zastrzeżeń zastrzeżeń, a także możliwości wyeliminowania tego wpływu poprzez działania korygujące.

Każdemu zastrzeżeniu nadaliśmy wagę ze względu na potencjalny wpływ na zdolność do dalszego efektywnego gospodarowania powierzonymi środkami finansowymi pochodzącymi ze źródeł publicznych. Przyjęliśmy wagi jako „niski wpływ” lub „wysoki wpływ”.

Możliwości wyeliminowania negatywnego wpływu poprzez działania korygujące oceniliśmy na podstawie profesjonalnego osądu audytora w skali „tak” oraz „nie”.

Dalej przyjęliśmy kryteria, zgodnie z którymi:

- jeśli u danego Beneficjenta wystąpiło przynajmniej jedno spostrzeżenie o wysokim wpływie („wysoki wpływ”) oraz z brakiem możliwości wyeliminowania negatywnego wpływu („nie”), to taki Fundusz zostanie zakwalifikowany jako „fundusz nieefektywny”,
- jeśli u danego Beneficjenta wystąpiło przynajmniej jedno spostrzeżenie o wysokim wpływie („wysoki wpływ”), lecz możliwością wyeliminowania negatywnego wpływu („tak”), to taki Fundusz zostanie zakwalifikowany jako „fundusz efektywny z zastrzeżeniem”,
- w pozostałych przypadkach Beneficjentów klasyfikowaliśmy jako „fundusz efektywny”.

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Na bazie tak zdefiniowanych kryteriów zestawiliśmy spostrzeżenia sformułowane przez nas w punkcie 3 „Ustalenia stanu faktycznego”:

Tabela 24. Sformułowane spostrzeżenia

Nr spostrzeżenia	Określenie spostrzeżenia	Wpływ	Możliwość wyeliminowania wpływu	Beneficjent
1	Ewidencja przychodów z tytułu odsetek	wysoki	tak	Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach
2	Zgodność ewidencji księgowej ze sprawozdaniami rocznymi	wysoki	tak	Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica
3	Nieosiągnięcie wskaźnika co najmniej jednokrotnego obrotu środkami	niski	tak	Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt dot. poręczeń)
4	Zagrożenie utraty kapitału	wysoki	tak	Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (projekt dot. pożyczek)

Zgodnie z zaprezentowanym sposobem kategoryzacji, poszczególni Beneficjenci (projekty) otrzymują status przedstawiony w poniższej tabeli.

Badanie efektywności wykorzystania środków przez Beneficjentów w ramach działania 1.3 Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych RPOWŚ na lata 2007-2013

Tabela 25. Opinia dot. pozostawienia środków finansowych u Beneficjenta

Beneficjent	Tytuł projektu	Status
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Rozszerzenie działalności Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp. z o.o. formą wspierania mikro, małych i średnich przedsiębiorców w Województwie Świętokrzyskim	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica	Lokalny Fundusz Pożyczkowy jako zwrotne wsparcie finansowe dla MIKROPRZEDSIĘBIORSTW	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu	Dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości	Świętokrzyski Fundusz Pożyczkowy	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Pożyczki dla świętokrzyskich MMŚP	fundusz efektywny z zastrzeżeniem
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	Świętokrzyskie poręczenia kredytowe i pożyczkowe	fundusz efektywny z zastrzeżeniem

Katowice, dnia 12 grudnia 2016 r.

Grupa Gumułka – Audyt Sp. z o.o. Sp.k.

(podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych wpisany na listę podmiotów uprawnionych pod nr 3975)

Radostaw Gumułka

Biegły rewident nr ewid. 9972,
CIA no. 74001

ZAŁĄCZNIK NR 1. PLANY DZIAŁAŃ BENEFICJENTÓW

Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.

ŚFP Sp. z o.o. jest zainteresowany pozostawieniem środków finansowych pochodzących z dotacji uzyskanej na dokapitalizowanie/utworzenie funduszy poręczeniowych/pożyczkowych ramach projektów 1.3 RPO WŚ na lata 2007 – 2013 w pełnej aktualnej na dzień rozliczenia projektu wysokości środków uwzględniającej wypracowane dotychczas pożytki pomniejszone o należne podatki i poniesione koszty związane z zarządzaniem i administrowaniem projektem. W ocenie Funduszu opartej na dotychczasowym doświadczeniu dotyczącym prowadzenia działalności poręczeniowej, najbardziej optymalnym rozwiązaniem byłoby pozostawienie powyższych środków do dyspozycji Funduszu na następujących warunkach:

- 10-letni okres umowy – czas ten wynika z uregulowań zawartych w §3 Regulaminu udzielania poręczeń indywidualnych Świętokrzyskiego Funduszu Poręczeniowego Sp. z o.o. stanowiącego załącznik do każdej z zawartych dotychczas umów o współpracy z instytucjami finansującymi a przewidujących możliwość udzielenia poręczenia na maksymalny okres 120 miesięcy. Zaangażowanie środków w poręczenie zawarte na maksymalny dopuszczalny okres utrudniałoby rozliczenie się Funduszu w krótszym czasie umownym.
- Brak konieczności wnoszenia jakiegokolwiek wkładu własnego, czyli w 100% kwalifikowane koszty zarządzania i administrowania pozostawionymi środkami; konieczność wniesienia wkładu własnego do zawieranej umowy dot. środków pozostałych w perspektywie finansowej 2007 – 2013 spowodowałby dla Funduszu brak środków na wymagany wkład własny do projektu z nowej perspektywy finansowej 2014 – 2020.
- Limit wydatków na zarządzanie i administrowanie środkami w średniorocznej wysokości 5% otrzymanej kwoty.

ŚFP Sp. z o.o. zamierza również aplikować o środki w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020. Optymalnym dla Spółki rozwiązaniem byłoby pozyskanie środków w wysokości porównywalnej z dotychczas realizowanym projektem i na porównywalnych warunkach. Powyższe wynika przede wszystkim z ograniczonych możliwości funduszu, które musiałyby być wniesione jako wkład własny do nowego projektu.

W nawiązaniu do powyższego ŚFP Sp. z o.o. planuje:

1. Utrzymać zatrudnienie na dotychczasowym poziomie tj. 6 osób (spółka nie wyklucza jednak utworzenia nowych etatów, jeśli będzie to wynikało z kryteriów wejścia do projektu w ramach nowej perspektywy finansowej 2014 – 2020);
2. Zwiększyć akcję poręczeniową w przypadku pozyskania środków z nowej perspektywy finansowej 2014 – 2020;

3. Zaangażować środki własne w nową perspektywę finansową w postaci wkładu własnego do nowego projektu;
4. Utrzymać terytorialny zasięg działania, gdyż ŚFP Sp. z o.o. jest spółką celową powołaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego i Bank Gospodarstwa Krajowego w celu wspierania rozwoju gospodarczego regionu świętokrzyskiego. Spółka nie planuje otwierania oddziałów - oferta produktowa Funduszu jest dostępna dla przedsiębiorców z województwa świętokrzyskiego poprzez sieć oddziałów, placówek bankowych instytucji finansowych, z którymi Spółka podpisała umowy o współpracy. Na chwilę obecną jest to 36 podmiotów dysponujących siecią ponad 200 placówek w województwie.

Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego Sp. z o.o.

Fundusz jest zainteresowany kontynuacją działalności w ramach środków z RPO 2007-2013, które Instytucja Zarządzająca pozostawi w Funduszu do ponownego wykorzystywania na wsparcie MŚP w województwie świętokrzyskim. Od 2015 roku prowadzi rozmowy z Instytucją Zarządzającą dotyczące pozostawienia środków w Funduszu. Przedstawiciele Funduszu zakładają, że Instytucja Zarządzająca pozostawi do dyspozycji Funduszu aktualnie posiadany kapitał w skład którego wchodzi środki z dotacji w wysokości 51 mln zł, wkład własny który wynosił 9 mln zł. Po uwzględnieniu kosztów zarządzania kapitał pożyczkowy został powiększony o około 2 mln zł. Łącznie środki finansowe jakimi dysponuje Fundusz aktualnie wynoszą 62 mln zł. Mając na uwadze dotychczasowe wyniki Fundusz zainteresowany jest pozostawieniem wszystkich środków na dalszą kontynuację działalności w zakresie udzielania pożyczek przedsiębiorstwom z segmentu MŚP działającym na terenie województwa świętokrzyskiego.

Biorąc pod uwagę stabilność działalności, jak i zwiększenie możliwości podejmowania strategicznych decyzji dla rozwoju Funduszu, jego przedstawiciele zakładają, że przedmiotowa umowa zostanie zawarta na okres co najmniej 10 lat a koszty zarządzania i administracji na dalsze funkcjonowanie, uwzględniając w tym odnowienie infrastruktury jak i całoroczne pełne zatrudnienie, szacują na poziomie 5% średniorocznie.

Uwzględniając powyższe oraz fakt, że obecne środki są zaangażowane w funkcjonujące pożyczki, w okresie pierwszych pięciu lat przyjmuje się co najmniej jednokrotny obrót powierzonymi środkami.

Średnia wielkość pożyczki kształtuje się na poziomie 350 tys. zł, co oznacza, że Fundusz powinien udzielić środków na realizację około 170 projektów w okresie kolejnych pięciu lat. Dla kontynuacji działalności w tym zakresie nie przewiduje się zwiększania zatrudnienia, czyli zostanie utrzymane 13 etatów. W zakresie kontynuacji działalności Funduszu ze środków powierzonych przez Instytucję Zarządzającą z perspektywy 2007-2013 nie jest planowane angażowanie żadnych dodatkowych środków własnych.

Fundusz planuje dalszy rozwój poprzez uzyskanie środków z nowej perspektywy 2014-2020 jako pośrednik finansowy.

W okresie 6 lat działalności Funduszu zdobyto doświadczenie, wiedzę a co najistotniejsze Fundusz jawi się jako ważny partner przedsiębiorstw z segmentu MŚP na rynku lokalnym. Pracownicy Funduszu wiedzą jak pomóc przedsiębiorcom, szczególnie tym, którzy mają trudności w pozyskaniu finansowania w bankach.

Działalność Funduszu będzie ukierunkowana w perspektywie 2014-2020 przede wszystkim na rozwój przedsiębiorstw i tworzenie nowych firm poprzez dostarczanie kapitału początkowego, wzmacnianie podstawowej działalności, realizację nowych projektów lub wchodzenie na nowe rynki. Instrumenty finansowe będą zatem wspierać inwestycje zarówno w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, jak również kapitał obrotowy powiązany z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją przedsiębiorstwa.

Zgodnie z założeniami programu podstawowa działalność Funduszu będzie nadal skoncentrowana na wspieraniu MŚP na terenie województwa świętokrzyskiego poprzez udzielanie pożyczek inwestycyjnych i obrotowych na warunkach zawartych w RPO 2014-2020. Nie planuje się otwierania oddziałów spółki.

Wkład własny Funduszu w realizację projektu będzie zgodny z wymogami stawianymi przez program. Fundusz zakłada, że część środków z perspektywy 2007-2013, które po zamknięciu programu 2007-2013 zyskają status środków krajowych zostaną w części zaangażowane w ramach instrumentów finansowych wdrażanych w perspektywie finansowej 2014-2020 jako współfinansowanie krajowe.

Uwzględniając konieczność wniesienia wkładu własnego istnieje plan ubiegania się o pozyskanie środków w wysokości min. 65 mln zł. Wkład własny przewidywany programem to 9,75 mln zł. W okresie trwania projektu z pozyskanych środków zakłada się dofinansowanie około 420 projektów inwestycyjnych i rozwojowych podejmowanych przez lokalnych przedsiębiorców z segmentu MŚP o łącznej wartości 150 mln zł.

W ofercie funduszu pozostaną dwa podstawowe produkty tj. pożyczka inwestycyjna i obrotowa.

Powyższe założenia wymagają zwiększenia zatrudnienia o około 8 osób. Wskaźnik zatrudnienia będzie dostosowany do wielkości pozyskanych środków jak również uzyskanych kosztów na zarządzanie i administrację.

Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy dotyczące wdrażania instrumentów finansowych w perspektywie 2014-2020 Fundusz jako pośrednik finansowy ma dwie możliwości pozyskania środków tj.:

- na zasadzie in-house jako podmiot należący do Instytucji Zarządzającej i w pełni przez nią kontrolowany; wówczas koszty zarządzania będą określone zgodnie z rozporządzeniem 1303/2013. Należy zwrócić uwagę, że poziom kosztów na zarządzanie jest znacznie niższy, niż w poprzedniej perspektywie;
- druga możliwość to pozyskanie środków w drodze przetargowej co daje możliwość uzyskania wyższych kosztów na zarządzanie ale również istnieje ryzyko, że Fundusz w tej formie wdrażania instrumentów pozyska niższą pulę środków.

Fundusz rozważa również, że w nowej perspektywie 2014-2020 może pełnić rolę funduszu funduszy jak i pośrednika finansowego. Zarząd województwa może przekazać środki do Funduszu na zasadzie in-house jako jednostce wewnętrznej w wysokości 38 mln euro. Przy takim rozwiązaniu część tych środków Fundusz mógłby wdrażać jako pośrednik finansowy a pozostałą część jako fundusz funduszy poprzez wybór pośredników finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Podsumowując w okresie pięciu najbliższych lat Fundusz zakłada:

- kontynuację działalności w zakresie udzielania pożyczek dla przedsiębiorców z segmentu MŚP działających na terenie województwa świętokrzyskiego ze środków pozyskanych w perspektywie 2007-2013, które po rozliczeniu projektu będą środkami krajowymi,
- ubieganie się o nowe środki z perspektywy 2014-2020 jako pośrednik finansowy, lub jako fundusz funduszy i pośrednik finansowy,
- zwiększenie kapitału pożyczkowego poprzez utrzymanie środków z perspektywy 2007-2013 i pozyskanie środków z perspektywy 2014-2020,
- zwiększenie zatrudnienia.

Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica

Oferta Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica w ramach instrumentów zwrotnych w postaci pożyczek jest realizowana w ramach:

- środków własnych dla rolników z terenu gminy Pierzchnica,
- Funduszu wsparcia nowych miejsc pracy dla Fundacji i stowarzyszeń będących organizacjami pozarządowymi, które nie działają w celu osiągnięcia zysku i realizują przedsięwzięcia tworzące nowe miejsca pracy,
- funduszu Mikropożyczek dla przedsiębiorców z terenu województwa świętokrzyskiego na uruchomienie i rozwój działalności gospodarczej.

Środki te są w 98% zaangażowane we wsparcie inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy. Ponadto kwota środków własnych w wysokości 2.600.000,00 zł została wniesiona jako wkład własny do projektu:

- Lokalny Fundusz Pożyczkowy.

Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica jest zainteresowana pozostawieniem całości środków finansowych pochodzących z dotacji uzyskanej na dokapitalizowanie „Lokalnego Funduszu Pożyczkowego” w ramach projektu 1.3. RPOWŚ na lata 2007-2013.

W okresie od I 2011 roku do X 2016 roku udzielono 309 pożyczek na łączną kwotę 22.573.875,00 zł. Wysokość średnia udzielonej pożyczki wynosi ok. 73.000,00 zł.

Oferta w ramach Lokalnego Funduszu Pożyczkowego skierowana jest do mikroprzedsiębiorstw posiadających siedzibę na terenie 7 powiatów województwa świętokrzyskiego: staszowski, buski, pińczowski, kazimierski, jędrzejowski, kielecki ziemski i kielecki grodzki. W związku z dużym zainteresowaniem na instrumenty zwrotne w postaci oferowanych pożyczek Fundusz planuje powiększenie obszaru działalności do obszaru całego województwa świętokrzyskiego. Na dzień dzisiejszy maksymalna kwota pożyczki wynosi 100.000,00 zł. Przez przedstawicieli funduszu obserwowane jest zjawisko, iż przedsiębiorcy zainteresowani są wyższymi kwotami pożyczek realizując przedsięwzięcia inwestycyjne polegające na zakupie: maszyn, urządzeń, sprzętu i wyposażenia co jest związane z tworzeniem nowych miejsc pracy. W związku z tym planowane jest zwiększenie max. pożyczki do 300.000 zł.

Jeżeli chodzi o koszty związane z administrowaniem i zarządzaniem funduszem planuje się, aby pozostały na obecnym poziomie 3%. W okresie najbliższych 5 lat Fundusz jest w stanie zadeklarować co najmniej jednokrotny obrót tymi środkami.

Aby wyjść naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców, oprócz środków z perspektywy 2007 – 2013, w perspektywie 2014 – 2020 Fundusz planuje występować w roli pośrednika finansowego. Na ten cel planuje się pozyskać środki finansowe na instrumenty zwrotne w postaci pożyczek w wysokości 20.000.000,00 zł – 30.000.000,00 zł. Środki te będą skierowane do małych i średnich przedsiębiorców w terenie województwa świętokrzyskiego na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Planowana wysokość pożyczki 500.000,00 zł.

Na dzień dzisiejszy nie planuje się redukcji zatrudnienia. W Fundacji Rozwoju Regionu Pierzchnica całkowite zatrudnienie na dzień 15.11.2016r. wynosi 9 osób tj. 8,5 etatu.

W projekcie „Lokalny Fundusz Pożyczkowy jako zwrotne wsparcie dla MIKROPRZEDSIĘBIORSTW” stan zatrudnienia wynosi 8 osób tj. 7,5 etatu. Wynagrodzenie 4 osób (4 etaty) rozliczane jest w projekcie w 100%, natomiast wynagrodzenie 4 osób (3,5 etatu) rozliczane jest w projekcie częściowo. W przypadku pozostawienia środków finansowych z dotacji uzyskanej w ramach projektu 1.3 RPOWŚ na lata 2007 – 2013 zatrudnienie zostanie utrzymane na dotychczasowym poziomie.

Po uzyskaniu dodatkowych środków finansowych w perspektywie 2014-2020 planuje się zwiększenie zatrudnienia; będzie to związane z uruchomieniem dodatkowych oddziałów terenowych. Na dzień dzisiejszy oprócz siedziby w Pierzchnicy, Fundusz posiada punkty pożyczkowe w Busku Zdroju, Pińczowie i Jędrzejowie. Planuje się uruchomienie dodatkowych punktów pożyczkowych w powiatach: Włoszczowskim, Kazimierskim, Staszowskim oraz oddziału w Kielcach.

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu

Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu jest zainteresowany pozostawieniem całej kwoty środków przyznanych w ramach programu dokapitalizującego fundusz pożyczkowy w ramach działania 1.3 RPO WŚ. Ośrodek udziela pożyczek dla przedsiębiorców od 2005 roku, początkowo wyłącznie ze środków własnych, natomiast od 2011 roku w ramach umowy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego. Utworzenie funduszu pożyczkowego ze środków własnych wynikało z analizy potrzeb przeprowadzonej wśród klientów. Niezmiennie do dnia dzisiejszego, pożyczki są wysoko ocenianym i potrzebnym instrumentem wsparcia dla przedsiębiorców. Ponadto, wiele ze wspieranych przez Ośrodek firm jest w początkowym etapie swojego rozwoju i niezwykle trudno jest im pozyskać finansowanie z innych źródeł, ze względu na brak historii działalności. Dla Ośrodka jest to również ważne narzędzie do realizacji celów statutowych związanych z promocją i wsparciem przedsiębiorczości. Jako Ośrodek realizujący wiele projektów ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości oraz świadczący usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne, przedstawiciele Ośrodka stoją na stanowisku, że udzielanie wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw w postaci pożyczek oraz dotacji jest istotnym uzupełnieniem dla realizowanych przez Ośrodek działań „miękkich”. Dzięki kompleksowości świadczonych usług Ośrodek jest jedną z wiodących organizacji pozarządowych w regionie działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. Uszczuplenie kapitału funduszu poprzez wycofanie środków Urzędu Marszałkowskiego, oraz niemożność udzielania pożyczek po 1 stycznia 2017 roku spowodowałoby duże utrudnienie dla rozwoju firm działających na terenie regionu świętokrzyskiego.

W realizację zadań związanych z udzielaniem pożyczek Ośrodek zaangażował całość środków własnych przeznaczonych na ten cel (1,5 mln zł). W dalszym ciągu ten kapitał będzie przeznaczony na udzielanie pożyczek dla przedsiębiorców. Ponadto ze względu na duże zapotrzebowanie na pożyczki ze strony przedsiębiorców, Ośrodek planuje powiększyć posiadany kapitał z przeznaczeniem na udzielanie pożyczek dla przedsiębiorców z terenu woj. świętokrzyskiego. Bieżące zapotrzebowanie na pożyczki jest duże i posiadany kapitał nie zaspokoi w pełni potrzeb przedsiębiorstw.

Ze względu na ograniczenia terytorialne związane realizacją umowy z Urzędem Marszałkowskim w ramach RPO 1.3, środki w dalszym ciągu będą przeznaczone na udzielanie pożyczek dla przedsiębiorców działających na terenie woj. świętokrzyskiego. Ośrodek posiada biuro terenowe w Busku-Zdroju i tworzy oddział w Dwikożach. Obecnie posiadany kapitał na pożyczki wystarcza jedynie do obsługi terenu, na którym działa Ośrodek łącznie z posiadanymi biurami terenowymi. Jeżeli zostanie pozyskany dodatkowy kapitał na udzielanie pożyczek, uruchomione zostaną kolejne biura terenowe na terenie województwa w celu ułatwienia dostępu do pożyczek dla przedsiębiorców działających lokalnie. Z analizy klientów (którą przeprowadził Ośrodek), którzy są zainteresowani podjęciem pożyczki, zasadne byłoby rozszerzenie działalności o biura terenowe m.in. zlokalizowane w Staszowie, Połańcu, Opatowie, Ożarowie. Obecny stan zatrudnienia w Ośrodku wynosi 29 osób. Nie planuje się redukcji zatrudnienia w najbliższych latach, natomiast ewentualne zwiększenie zatrudnienia będzie brane pod uwagę w sytuacji, pozyskania finansowania na realizację dodatkowych projektów (które obecnie są w trakcie oceny lub są zaplanowane w odpowiedzi na ogłaszane konkursy). Zdecydowanie powstanie nowych biur terenowych spowoduje wzrost zatrudnienia w Ośrodku o dodatkowe osoby niezbędne do obsługi pożyczek w terenie. Ponadto w zależności od zaproponowanych przez Urząd Marszałkowski warunków rozważa się zaangażowanie dodatkowych finansowych środków własnych do kolejnego dokapitalizowania funduszu.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości

Z informacji uzyskanych od Beneficjenta, KSWP jest jednym z pierwszych i najstarszych funduszy pożyczkowych w Polsce. Należy do grupy funduszy bardzo dużych i zajmuje 7 miejsce w zestawieniach funduszy pożyczkowych opublikowanych przez Polski Związek Funduszy Pożyczkowych w Raporcie za rok 2015 „Rynek Funduszy Pożyczkowych w Polsce”.

By jeszcze lepiej funkcjonować i osiągać większe efekty, KSWP stale się rozwija, doskonali swoje procesy i wyznacza nowe cele. W najbliższych miesiącach KSWP planuje podjąć działania, by pełnić rolę Pośrednika Finansowego (PF) – z odpowiednimi wnioskami wystąpi do instytucji pełniących rolę Menedżera Programu (MP) (najprawdopodobniej do Banku Gospodarstwa Krajowego) w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) w województwach: świętokrzyskim, łódzkim i mazowieckim, a także w ramach programów krajowych, np. Programie Operacyjnym Polska Wschodnia (PO PW) bądź Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Zamierza pozyskać kapitał, który byłby większy niż ten, którym zarządza dotychczas o około 50% (nawet do 100% więcej).

Poniższa tabela przedstawia zagregowane dane za okres od 01.01.2011r. do 31.10.2016r., prezentujące rezultaty działań KSWP, jako funduszu pożyczkowego, z wyszczególnieniem efektów Świętokrzyskiego Funduszu Pożyczkowego, realizującego zadania w ramach działania 1.3 RPO WŚ 2007- 2013.

Tabela: Rezultaty działań KSWP

Rok	Wartość wypłaconych pożyczek (zł)	Ilość wypłaconych pożyczek (szt.)	Wartość wypłaconych pożyczek z RPOWŚ (zł)	Ilość wypłaconych pożyczek z RPOWŚ (szt.)	Nowe miejsca pracy (szt.)	Nowe miejsca pracy z RPOWŚ (szt.)
2011	21 953 213,77	164	15 465 625,00	124	91	83
2012	14 595 625,00	149	11 806 375,00	125	46	35
2013	31 017 798,41	239	7 466 500,00	90	72	18
2014	47 922 500,00	411	9 492 000,00	78	179	7
2015	26 649 060,00	311	9 423 000,00	55	83	21
do 31.10.2016	37 857 750,00	304	7 738 000,00	58	28	8
Razem	179 995 947,18	1 578	61 391 500,00	530	499	172

Powyższe dane świadczą o dużej skali akcji pożyczkowej KSWP i zapotrzebowaniu na środki finansowe zapewniające sektorowi MŚP dostęp do finansowania zewnętrznego.

KSWP jest jak najbardziej za pozostawieniem w całości środków finansowych pochodzących z dotacji uzyskanej na dokapitalizowanie/utworzenie funduszy pożyczkowych w ramach projektów 1.3 RPO WŚ na lata 2007 - 2013 u dotychczasowych Pośredników Finansowych, w tym w KSWP. Ponadto KSWP reprezentuje stanowisko, by prace nad warunkami nowych umów uwzględniały dotychczasowe warunki i rygory, jednakże zostały skorygowane i zweryfikowane o doświadczenia Instytucji Zarządzającej (Urzędu Marszałkowskiego), Menadżera Programu (np. BGK) oraz funduszy pożyczkowych, co powinno się przełożyć na większą efektywność i odpowiadało potrzebom MŚP.

Wsparcie finansowe pochodzące ze „starej” perspektywy na lata 2007-2013 było wykorzystywane przede wszystkim w obszarze wzmocnienia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez ich tworzenie i rozwój, nowe inwestycje, procesy rewitalizacji itp. W okresie programowania na lata 2014-2020 powyższe obszary wparcia częściowo się powtórzą, aczkolwiek w wielu regionach, w ramach samych regionalnych programach operacyjnych przewidziano zastosowanie instrumentów finansowych w nowych obszarach, np. takich jak: badania i innowacje, opracowanie i wdrożenie nowych modeli biznesowych dla MŚP, wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych itp.

Przedstawiciele KSWP mają nadzieję, że tak się stanie i środki finansowe będą trafiać do właściwych/uprawnionych przedsiębiorstw bez zbędnej zwłoki, w sposób sprawny, z zachowaniem efektu rewolwingu, wraz z profesjonalnym wsparciem pozafinansowym (doradztwo, szkolenia itp.). Taki stan rzeczy leży w interesie całego regionu i gospodarki. Przedstawiciele KSWP są przekonani, że w interesie przedsiębiorców i lokalnej władzy jest to, aby instrumenty zwrotne w ramach perspektywy 2014 - 2020 były wdrażane przez fundusz pożyczkowy KSWP.

KSWP planuje dodatkowe zatrudnienie pracowników w już istniejących placówkach oraz reaktywowanie byłych placówek (Ostrowiec Św., Włoszczowa, Przemyśl i Nisko), bądź uruchomienie nowych oddziałów (np. w Jędrzejowie i w Busku Zdroju oraz w Łodzi), co będzie związane z pozyskaniem środków finansowych na działalność pożyczkową z nowej perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020 (aż do 2023, jak wynika z dotychczasowych doświadczeń), zarówno z regionalnych programów operacyjnych, jak i programów krajowych (np. PO PW, PROW).

Do tej pory KSWP utrzymywało stan zatrudnienia około 50 osób. W miarę pozyskiwania środków finansowych będzie potrzebowało wykwalifikowanych pracowników, gdyż przedsiębiorcy z sektora MŚP potrzebują uzyskać dostęp do także wiedzy z zakresu formalnych, praktycznych i finansowych aspektów prowadzenia firmy, a także aplikowania o środki unijne.

KSWP zamierza ubiegać się o pozyskanie około 45-50 mln z RPO WŚ, z RPO Łódzkie około 75-80 mln, RPO Mazowieckie około 30-40 mln a także z PO PW i z PROW odpowiednio: 70-75 mln i 20-25 mln zł.

W latach 2012 - 2016 w ramach RPO ościennych województw (Inicjatywa JEREMIE) oraz PORPW, KSWP pozyskało 79 mln zł, a samo wniosło blisko 9 mln wkładu własnego. Do pozyskania wspomnianych środków KSWP zamierza wnieść nie mniej niż 20 mln wkładu własnego, w zależności od tego czy i w jakiej wysokości zostaną ustalone progi dotyczące zaangażowania finansowego Pośredników Finansowych w realizację programów dotyczących zwrotnych instrumentów finansowych. Powyższa kwota została oszacowana w oparciu o ogólne zasady unijne, według których minimalny wkład środków krajowych w słabiej rozwiniętych województwach, do których zaliczają się wszystkie regiony Polski Wschodniej, to 15%. Jednak w wielu programach występować może pomoc publiczna bądź de minimis, co będzie wymagało wyższego wkładu krajowego, wnoszonego przez realizatorów projektów, głównie ze środków prywatnych i samorządowych.

Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach

Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach jest zainteresowana pozostawieniem całej kwoty dofinansowania uzyskanej na dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego i Poręczeniowego w ramach działania 1.3 RPO WŚ na lata 2007-2013.

W ofercie pożyczkowej ARR posiada głównie środki dla rozpoczynających działalność gospodarczą tj.:

- „Pierwszy Biznes – Wsparcie w Starcie” (pożyczki),
- „Mikropożyczki dla osób otwierających działalność gospodarczą” (pożyczki),
- „160 firm na start” (dotacje),

- „Od planów do biznesplanu” (dotacje).

Środki pożyczkowe dla przedsiębiorców już istniejących ARR posiada w bardzo ograniczonym zakresie. Główna ścieżka pożyczkowa skierowana jest tylko do przedsiębiorców z powiatu starachowickiego (środki uzyskane w ramach zawartej umowy z Polska Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości). Cały kapitał jest już zaangażowany w pożyczki, wobec czego ARR ma możliwość udzielenia 1-2 pożyczki na kwartał w max. kwocie ok. 40 000 zł - 60 000 zł. Środki w ramach RPO dla ARR są więc nie tylko uzupełnieniem oferty pożyczkowej, ale przede wszystkim głównym źródłem finansowania zewnętrznego przedsiębiorców z terenu naszego województwa.

Środki poręczeniowe z kolei poszerzają ofertę dot. zabezpieczeń kredytów i pożyczek oraz wadium i należytego wykonania umowy. Środki w ramach RPO pozwalają poręczyć wyższą kwotę tj. do 300 tys. zł, a dodatkowo przedsiębiorca korzystający z poręczenia nie ponosi żadnej opłaty. W przypadku własnych środków maksymalna wartość poręczenia wynosi obecnie 200 tys. zł, a opłata to 2% wartości poręczenia. Dlatego też oferta poręczeń w ramach RPO jest dla firm podwójnie korzystna.

W przypadku ponownego zawarcia umów z Urzędem Marszałkowskim będących kontynuacją obecnych umów dot. pożyczek i poręczeń, ARR zakłada wykorzystanie środków zgodnie z ich dotychczasowym przeznaczeniem. Po przeanalizowaniu dostępności środków na rachunku oraz przewidywanych spłat już udzielonych pożyczek, ARR planuje udzielać rocznie 8-12 pożyczek na łączną kwotę ok. 600 tys., co przez okres 5 lat pozwoli udzielić 40-60 pożyczek na kwotę ok. 3 mln zł. Wartości te wynikają bezpośrednio również z wielkości kapitału początkowego wynoszącego wraz z wkładem własnym ponad 1,43 mln zł. Obecnie kapitał pożyczkowy w ramach RPO wynosi ponad 1,88 mln zł. W przypadku środków poręczeniowych ARR zakłada przynajmniej jednokrotny obrót środkami. Są to prognozy uwzględniające obecne warunki dostępności środków zarówno w ARR jak i dla przedsiębiorców.

W perspektywie 2014-2020 ARR zamierza występować o rolę pośrednika finansowego zarówno dotyczącego pożyczek jak i poręczeń. Z uwagi na niewielki obecnie kapitał pożyczkowy dla przedsiębiorców, ARR będzie aktywnie poszukiwał dodatkowych źródeł udzielania pożyczek. Dokapitalizowanie przyczyni się do rozszerzenia działalności pożyczkowej i poręczeniowej, a jednocześnie pozwoli na podniesienie maksymalnej wartości jednostkowej pożyczki lub poręczenia, gdyż obecnie wartości te wynoszą 120 tys. zł dla pożyczek i 300 tys. zł dla poręczeń. Z obserwacji rynku wynika, iż przedsiębiorcy z roku na rok potrzebują finansowania inwestycji lub bieżącej działalności w coraz wyższych kwotach, niejednokrotnie przekraczających obecne możliwości pożyczkowo-poręczeniowe. Wobec powyższego ARR planuje pozyskiwać środki finansowe (jako pośrednik finansowy) w celu dotarcia z ofertą do obecnie niedostępnych klientów.

W obecnej chwili ARR planuje utrzymać zatrudnienie na dotychczasowym poziomie. W przypadku kontynuacji zawartych umów pożyczek i poręczeń w ramach działania 1.3 RPO WŚ na lata 2007-2013 jak również w przypadku rozszerzenia działalności ARR o inne projekty w ramach perspektywy 2014-

2020 istnieje możliwość wzrostu liczby osób zatrudnionych, zarówno na etat jak i na umowę zlecenie czy umowę o dzieło. Ponadto ARR oferuje również staże dla osób młodych, absolwentów, po których niejednokrotnie są one przyjmowane do obsługi bieżących działań.

Z uwagi na duże zaangażowanie środków przeznaczonych do udzielania pożyczek akcja pożyczkowa ma obecnie ograniczony charakter (głównie z bieżących spłat dokonywanych przez klientów). W związku z tym ARR stara się pozyskiwać dodatkowy kapitał na udzielanie pożyczek (Pierwszy Biznes Wsparcie w Starcie - z budżetu państwa, Pożyczka Globalna w ramach PO RPW). Dlatego też niezbędne jest pozyskiwanie innych środków, które pozwolą rozszerzyć ofertę pożyczkową.

W przypadku poręczeń poszukiwane będą programy, które pozwolą zwiększyć maksymalną wartość poręczenia. Jednocześnie ARR planuje poszerzyć ofertę poręczeniową o poręczenia leasingu czy factoringu.

W ramach finansowania unijnego na lata 2014-2020 planuje się aplikować o środki finansowania zwrotnego zarówno w zakresie pożyczek jak i poręczeń.

ARR planuje angażować własne środki w realizację działań w ramach nowej perspektywy 2014-2020. Angażowanie to przyczyni się do zwiększenia akcji pożyczkowej i poręczeniowej, a jednocześnie pozwoli na podniesienie maksymalnej wartości jednostkowej pożyczki lub poręczenia. Wobec powyższego ARR planuje pozyskiwać środki finansowe, w ramach których wymagany jest wkład własny, w celu dotarcia z ofertą do nowych klientów.

ARR planuje utrzymać dotychczasową strukturę biur zamiejscowych tj.:

- Kielce, ul. Warszawska 21 (II piętro) pokój nr 9
- Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Siemieńska 38
- Skarżysko – Kamienna, ul. 1-go Maja 49

Dotychczasowe rozmieszczenie biur zamiejscowych wraz z siedzibą znajdującą się w Starachowicach (ul. Mickiewicza 1A) pozwalało na prawidłową obsługę realizacji projektów nie tylko pożyczkowych i poręczeniowych, ale również innych działań prowadzonych przez ARR. Wszystkie biura ARR są zlokalizowane w centrach miast co ułatwia dostęp dla klientów i są w pełni wyposażone w infrastrukturę teleinformatyczną.

W sytuacji gdy ARR otrzyma dofinansowanie w ramach projektów, o które aplikowała, możliwe będzie otwarcie dodatkowych biur (szczególnie poza województwem świętokrzyskim) z przeznaczeniem na obsługę danego projektu.